

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων (5. Khuddaka Nikāya -
Aṭṭhakathā)

07. Σχόλια για το βιβλίο των ιστοριών για φαντάσματα
(07. Petavatthu-aṭṭhakathā)

4. Το μεγάλο κεφάλαιο (4. Mahāvaggo)

PaliVerse

5. Η συλλογή των μικρών κειμένων

07. Σχόλια για το βιβλίο των ιστοριών για φαντάσματα

4. Mahāvaggo

1. Ambasakkarapetavatthuvāṇanā

517-603. Vesālī nāma nagaratthi vajjīnanti idaṃ ambasakkarapetavatthu. Tassa kā uppatti? Bhagavati jetavane viharante ambasakkaro nāma licchavirājā micchādiṭṭhiko natthikavādo vesāliyaṃ rajjaṃ kāresi. Tena ca samayena vesālinagare aññatarassa vāṇijassa āpaṇasamīpe cikkhallaṃ hoti, tattha bahū janā uppatitvā atikkamantā kilamanti, keci kaddamena limpanti. Taṃ disvā so vāṇijo “mā ime manussā kalalaṃ akkamimsū”ti apagataduggandhaṃ saṅkhavaṇṇapaṭibhāgaṃ gosīsaṭṭhiṃ āharāpetvā nikkhipāpesi. Pakatiyā ca sīlavā ahosi akkodhano saṇhavāco, paresaṇca yathābhūtaṃ guṇaṃ kitteti.

So ekasmiṃ divase attano sahāyassa nhāyantassa pamādena anolokentassa nivāsanavatthaṃ kīlādhippāyena apanidhāya taṃ dukkhāpetvā adāsi. Bhāgineyyo panassa corikāya paragehato bhaṇḍaṃ āharitvā tasseva āpaṇe nikkhipi. Bhaṇḍasāmikā vīmaṃsantā bhaṇḍena saddhiṃ tassa bhāgineyyaṃ taṇca rañño dassetuṃ. Rājā “imassa sīsaṃ chindatha, bhāgineyyaṃ panassa sūle āropethā”ti āṇāpesi. Rājapurisā tathā akaṃsu. So kālaṃ katvā bhummadevesu uppajji. So gosīsenā setuno katattā setavaṇṇaṃ dibbaṃ manojavaṃ assājānīyaṃ paṭilabhi, guṇavantānaṃ vaṇṇakathanena tassa gattato dibbagandho vāyati, sātakassa pana apanihitattā naggo ahosi. So attanā pubbe katakammaṃ olokento tadanusārena attano bhāgineyyaṃ sūle āropitaṃ disvā karuṇāya codiyamāno manojavaṃ assaṃ abhiruhitvā aḍḍharattisamaye tassa sūlā ropitaṭṭhānaṃ gantvā avidūre ṭhito “jīva, bho, jīvīta meva seyyo”ti divase divase vadati.

Tena ca samayena ambasakkaro rājā hatthikkhandhavaragato nagaraṃ padakkhiṇaṃ karonto aññatarasmiṃ gehe vātapānaṃ vivaritvā rājavibhūtiṃ passantīṃ ekaṃ itthiṃ disvā paṭibaddhacitto hutvā pacchāsane nisinnassa purisassa “imaṃ gharaṃ imaṇca itthiṃ upadhārehī”ti saññaṃ datvā anukkamena attano rājagehaṃ pavitṭho taṃ purisaṃ pesesi - “gaccha, bhaṇe, tassā itthiyā sasāmikabhāvaṃ vā asāmikabhāvaṃ vā jānāhī”ti. So gantvā tassā sasāmikabhāvaṃ ṇatvā rañño ārocesi. Rājā tassā itthiyā pariggahaṇūpāyaṃ cintento tassā sāmikaṃ pakkosāpetvā “ehi, bhaṇe, maṃ upaṭṭhāhī”ti āha. So anicchantopi “rājā attano vacanaṃ akaronte mayi rājadaṇḍaṃ kareyyā”ti bhayena rājupaṭṭhānaṃ sampaṭicchitvā divase divase rājupaṭṭhānaṃ gacchati. Rājāpi tassa bhattavetaṇaṃ dāpetvā katipayadivasātikkamena pātova upaṭṭhānaṃ āgataṃ evamāha - “gaccha, bhaṇe, amumhi ṭhāne ekā pokkharaṇī atthi, tato aruṇavaṇṇamattikaṃ rattuppālāni ca ānehi, sace ajjeva nāgaccheyyāsi, jīvitaṃ te natthī”ti. Tasmiṇca gate dvārapālaṃ āha - “ajja anatthaṅgate eva sūriye sabbadvārāni thaketabbānī”ti.

Sā ca pokkharāṇī vesāliyā tiyojanamatthake hoti, tathāpi so puriso maraṇabhayaatajjito vātavegena pubbaṇḥeyeva taṃ pokkharāṇiṃ sampāpuṇi. “Sā ca pokkharāṇī amanussapariggahitā”ti pageva sutattā bhayena so “atthi nu kho ettha koci parissayo”ti samantato anupariyāyati. Taṃ disvā pokkharāṇipālako amanusso karuṇāyamānarūpo manussarūpena upasaṅkamitvā “kimatthaṃ, bho purisa, idhāgatosī”ti āha. So tassa taṃ pavattiṃ kathesi. So “yadi evaṃ yāvadatthaṃ gaṇhāhī”ti attano dibbarūpaṃ dassetvā antaradhāyi.

So tattha aruṇavaṇṇamattikaṃ rattuppalāni ca gahetvā anattaṅgateyeva sūriye nagaradvāraṃ sampāpuṇi. Taṃ disvā dvārapālo tassa viravantasseva dvāraṃ thakesi. So thakite dvāre pavesanaṃ alabhanto dvārasamīpe sūle āropitaṃ purisaṃ disvā “ete mayi anattaṅgate eva sūriye āgate viravante evaṃ dvāraṃ thakesuṃ. ‘Ahaṃ kāleyeva āgato, mama dāso natthī”ti tayāpi ñātaṃ hotū”ti sakkhimakāsi. Taṃ sutvā so āha “ahaṃ sūle āvuto vajjho maraṇābhimukho, kathaṃ tava sakkhi homi. Eko panettha peto mahiddhiko mama samīpaṃ āgamissati, taṃ sakkhiṃ karohī”ti. “Kathaṃ pana so mayā daṭṭhabbo”ti? Idheva tvaṃ tiṭṭha, “sayameva dakkhissasī”ti. So tattha ṭhito majjhimayāme taṃ petaṃ āgataṃ disvā sakkhiṃ akāsi. Vibhātāya ca rattiyaṃ raññā “mama āṇā tayā atikkantā, tasmā rājadaṇḍaṃ te karissāmī”ti vutte, deva, mayā tava āṇā nātikkantā, anattaṅgate eva sūriye ahaṃ idhāgatoti. Tattha ko te sakkhīti? So tassa sūlāvutassa purisassa santike āgacchantāṃ naggapetaṃ “sakkhī”ti niddisitvā “kathametaṃ amhehi saddhātabba”nti raññā vutte “ajja rattiyaṃ tumhehi saddhātabbaṃ purisaṃ mayā saddhiṃ pesethā”ti āha. Taṃ sutvā rājā sayameva tena saddhiṃ tattha gantvā ṭhito petena ca tatthāgantvā “jīva, bho, jīvitameva seyyo”ti vutte taṃ “seyyā nisajjā nayimassa atthī”tiādinā pañcahi gāthāhi paṭipucchi. Idāni ādito pana “vesāli nāma nagaratthi vajjīna”nti gāthā tāsāṃ sambandhadassanatthaṃ saṅgītikārehi ṭhapitā -

517. “Vesālī nāma nagaratthi vajjīnaṃ, tattha ahu licchavi ambasakkaro;
Disvāna petaṃ nagarassa bāhiraṃ, tattheva pucchittha taṃ kāraṇatthiko.
518. “Seyyā nisajjā nayimassa atthi, abhikkamo natthi paṭikkamo ca;
Asitapītakhāyitavatthabhogā, paricāraṇā sāpi imassa natthi.
519. “Ye ñātakā diṭṭhasutā suhajjā, anukampakā yassa ahesuṃ pubbe;
Daṭṭhumpi te dāni na taṃ labhanti, virājītato hi janena tena.
520. “Na oggatattassa bhavanti mittā, jahanti mittā vikalaṃ veditvā;
Atthañca disvā parivārayanti, bahū mittā uggatattassa honti.
521. “Nihīnatto sabbabhogehi kiccho, sammakkhito samparibhinnagatto;
Ussāvabindūva palimpamānā, ajja suve jīvitassūparodho.
522. “Etādisaṃ uttamakicchappattaṃ,
Uttāsitaṃ pucimandassa sūle;
Atha tvaṃ kena vaṇṇena vadesi yakkha,
‘Jīva bho jīvitameva seyyo’”ti.

517. Tattha tatthāti tassaṃ vesāliyaṃ. Nagarassa bāhiranti nagarassa bahi bhavaṃ, vesālinagarassa bahi eva jātaṃ pavattaṃ sambandhaṃ. Tatthevāti yattha taṃ passi, tattheva ṭhāne. Tanti taṃ petaṃ. Kāraṇatthikoti “jīva, bho, jīvitameva seyyo”ti

vuttaatthassa kāraṇena atthiko hutvā.

518. Seyyā nisajjā nayimassa atthīti piṭṭhipasāraṇalakkhaṇā seyyā,
pallaṅkābhujanalakkhaṇā nisajjā ca imassa sūle āropitapuggalassa natthi. Abhikkamo
natthi paṭikkamo cāti abhikkamādilakkhaṇaṃ appamattakampi gamanaṃ imassa
natthi. Paricārikā sāpīti yā asitapītakhāyitavattaparibhogādilakkhaṇā indriyānaṃ
paricāraṇā, sāpi imassa natthi. “Pariharaṇā sāpī”ti vā pāṭho, asitādiribhogavasena
indriyānaṃ pariharaṇā, sāpi imassa natthi vigatajīvitattāti attho. “Paricāraṇā sāpī”ti
keci paṭhanti.

519. Diṭṭhasutā suhajjā, anukampakā yassa ahesuṃ pubbeti sandiṭṭhasahāyā ceva
adiṭṭhasahāyā ca yassa mittā anuddayāvanto ye assa imassa pubbe ahesuṃ.
Daṭṭhumpīti passitumpi na labhanti, kuto saha vasitunti attho. Virājītattoti
pariccattasabhāvo. Janena tenāti tena ñātiādijanena.

520. Na oggatattassa bhavanti mittāti apagataviññāṇassa matassa mittā nāma na
honti tassa mittehi kātabbakiccassa atikkantattā. Jahanti mittā vikalamaṃ viditvāti mato
tāva tiṭṭhatu, jīvantampi bhogavikalamaṃ purisaṃ viditvā “na ito kiñci gayhūpaga”nti
mittā pajahanti. Atthañca disvā parivārayantīti tassa pana santakamaṃ atthaṃ dhanamaṃ
disvā piyavādino mukhullokikā hutvā taṃ parivārenti. Bahū mittā uggatattassa hontīti
vibhavasampattiyā uggatasabhāvassa samiddhassa bahū anekā mittā honti, ayaṃ
lokiyasabhāvoti attho.

521. Nihīnatto sabbabhogehīti sabbehi upabhogaparibhogavatthūhi parihīnatto.
Kicchoti dukkhito. Sammakkhītati ruhirehi sammakkhitasarīro. Samparibhinnagattoti
sūlena abbhantare vidālitagatto. Ussāvabindūva palimpamānoti tiṇagge
limpamānaussāvabindusadiso. Ajja suveti ajja vā suve vā imassa nāma purisassa
jīvitassa uparodho nirodho, tato uddhamaṃ nappavattatīti attho.

522. Uttāsītanti āvutaṃ āropitaṃ. Pucimandassa sūleti nimbarukkhassa daṇḍena
katasūle. Kena vaṇṇenāti kena kāraṇena. Jīva, bho, jīvitameva seyyoti, bho purisa,
jīva. Kasmā? Sūlaṃ āropitassāpi hi te idha jīvitameva ito cutassa jīvitato satabhāgena
sahassabhāgena seyyo sundarataroti.

Evaṃ tena raññā pucchito so peto attano adhippāyamaṃ pakāsento -

523. “Sālohitō esa ahosi mayhamaṃ, aham sarami purimāya jātiyā;
Disvā ca me kāruṇṇamahosi rāja, mā pāpadhammo nirayamaṃ patāyamaṃ.

524. “Ito cuto licchavi esa poso, satthussadamaṃ nirayamaṃ ghorarūpamaṃ;
Upapajjati dukkaṭakamma kāri, mahābhitāpamaṃ kaṭukamaṃ bhayānakamaṃ.

525. “Anekabhāgena guṇena seyyo, ayameva sūlo nirayena tena;
Ekanta dukkamaṃ kaṭukamaṃ bhayānakamaṃ, ekantatibbamaṃ nirayamaṃ patāyamaṃ.

526. “Idaṇca sutvā vacanaṃ mameso, dukkhūpanīto vijaheyya pāṇamaṃ;
Tasmā aham santike na bhaṇāmi, mā mekato jīvitassūparodho”ti. -

Catasso gāthā abhāsi.

523. Tattha sālōhito samānalohito yonisambandhena sambandho, ñātakoti attho. Purimāya jātiyāti purimattabhāve. Mā pāpadhammo nirayaṃ patāyanti ayaṃ pāpadhammo puriso nirayaṃ mā pati, mā nirayaṃ upapajjīti imaṃ disvā me kāruṇṇaṃ ahoṣīti yojanā.

524. Sattussadanti pāpakārīhi sattehi ussannaṃ, atha vā pañcavidhabandhanaṃ, mukhe tattalohasecanaṃ, aṅgārapabbatāropanaṃ, lohakumbhipakkhepanaṃ, asipattavanappavesanaṃ, vettaraṇiyaṃ samotaraṇaṃ, mahāniraye pakkhepoti. Imehi sattahi pañcavidhabandhanādīhi dāruṇakāraṇehi ussannaṃ, uparūpari nicitanti attho. Mahābhitāpanti mahādukkhaṃ, mahāaggisantāpaṃ vā. Kaṭukanti anīṭṭhaṃ. Bhayānakanti bhayajanakaṃ.

525. Anekaabhāgena guṇenāti anekakoṭṭhāsena ānisaṃsena. Ayameva sūlo nirayena tenāti tato imassa uppattiṭṭhānabhūtato nirayato ayameva sūlo seyyoti. Nissakke hi idaṃ karaṇavacanaṃ. Ekanta tibbanti ekanteneva tikhiṇadukkhaṃ, niyatamahādukkhanti attho.

526. Idañca sutvā vacanaṃ mamesoti “ito cuto”tiādinā vuttaṃ mama vacanaṃ sutvā eso puriso dukkhūpanīto mama vacanena nirayadukkhaṃ upanīto viya hutvā. Vijaheyya paṇanti attano jīvitaṃ pariccajeyya. Tasmāti tena kāraṇena. Mā mekatoti “mayā ekato imassa purisassa jīvitassa uparodho mā hotū”ti imassa santike idaṃ vacanaṃ ahaṃ na bhaṇāmi, atha kho “jīva, bho, jīvitameva seyyo”ti idameva bhaṇāmīti adhippāyo.

Evaṃ petena attano adhippāye pakāsite puna rājā petassa pavattiṃ pucchituṃ okāsaṃ karonto imaṃ gāthamāha -

527. “Aññāto eso purisassa attho, aññampi icchāmasa pucchituṃ tuvaṃ;
Okāsakammaṃ sace no karosi, pucchāma taṃ no na ca kujjhitabba”nti.

528. “Addhā paṭiññā me tadā ahu, nācikkhaṇā appasannassa hoti;
Akāmā saddheyyavacoti katvā, pucchassu maṃ kāmāṃ yathā visayha”nti. -

Imā rañño petassa ca vacanapaṭivacanagāthā.

527. Tattha aññātoti avagato. Icchāmaseti icchāma. Noti amhākaṃ. Na ca kujjhitabbanti “ime manussā yaṃkiñci pucchantī”ti kodho na kātabbo.

528. Addhāti ekaṃsena. Paṭiññā meti ñāṇavasena mayhaṃ “pucchassū”ti paṭiññā, okāsadānanti attho. Tadā ahūti tasmim kāle paṭhamadassane ahosi. Nācikkhaṇā appasannassa hotīti akathanā appasannassa hoti. Pasanno eva hi pasannassa kiñci katheti. Tvaṃ pana tadā mayi appasanno, ahañca tayi, tena paṭijānitvā kathetukāmo nāhosi. Idāni panāhaṃ tuyhaṃ akāmā saddheyyavaco akāmo eva saddhātabbavacano iti katvā iminā kāraṇena. Pucchassu maṃ kāmāṃ yathā visayhanti tvaṃ yathā icchasi, tamatthaṃ maṃ pucchassu. Ahaṃ pana yathā visayhaṃ yathā mayhaṃ sahituṃ sakkā, tathā attano ñāṇabalānurūpaṃ kathessāmīti adhippāyo.

Evaṃ petena pucchanāya okāse kate rājā -

529. “Yaṃ kiñcahaṃ cakkhunā passisāmi,
Sabbampi tāhaṃ abhisaddaheyyaṃ;

Disvāva taṃ nopi ce saddaheyyaṃ,
Kareyyāsi me yakkha niyassakamma''nti. -

Gāthamāha. Tassattho - ahaṃ yaṃ kiñcideva cakkhunā passissāmi, taṃ sabbampi tattheva ahaṃ abhisaddaheyyaṃ, taṃ pana disvāva taṃ vacanaṃ nopi ce saddaheyyaṃ. Yakkha, mayhaṃ niyassakammaṃ niggahakammaṃ kareyyāsīti. Atha vā yaṃ kiñcahaṃ cakkhunā passissāmīti ahaṃ yaṃ kiñcideva cakkhunā passissāmi acakkhugocarassa adassanato. Sabbampi tāhaṃ abhisaddaheyyanti sabbampi te ahaṃ diṭṭhaṃ suttaṃ aññaṃ vā abhisaddaheyyaṃ. Tādiso hi mayhaṃ tayi abhippasādoti adhippāyo. Pacchimapaḍassa pana yathāvuttova attho.

Taṃ sutvā peto -

530. "Saccappaṭiñña tava mesā hotu, sutvāna dhammaṃ labha suppasādaṃ;
Aññaṭṭhiko no ca paduṭṭhacitto, yaṃ te suttaṃ asutañcāpi dhammaṃ;
Sabbampi akkhissaṃ yathā pajāna''nti. - gāthamāha; Ito paraṃ -
531. "Setena assena alaṅkatena, upayāsi sūlāvutakassa santike;
Yānaṃ idaṃ abbhutaṃ dassaneyyaṃ, kissetaṃ kammaṃ ayaṃ vipākoti.
532. "Vesāliya nagarassa majjhe, cikkhallamagge narakānaṃ ahosi;
Gosāmekāhaṃ pasannacitto, setaṃ gahetvā narakasmiṃ nikkhipiṃ.
533. "Etasmiṃ pādāni patiṭṭhapetvā, mayaṅca añña ca atikkamimhā;
Yānaṃ idaṃ abbhutaṃ dassaneyyaṃ, tasseva kammaṃ ayaṃ vipākoti.
534. "Vaṇṇo ca te sabbadisā pabhāsati, gandho ca te sabbadisā pavāyati;
Yakkhiddhipattosi mahānubhāvo, naggo cāsi kissa ayaṃ vipākoti.
535. "Akkodhano niccapasannacitto, saṅhāhi vācāhi janaṃ upemi;
Tasseva kammaṃ ayaṃ vipāko, dibbo me vaṇṇo satataṃ pabhāsati.
536. "Yasaṅca kittiṅca dhamme ṭhitānaṃ, disvāna mantemi pasannacitto;
Tasseva kammaṃ ayaṃ vipāko, dibbo me gandho satataṃ pavāyati.
537. "Sahāyānaṃ titthasmiṃ nhāyantānaṃ, thale gahetvā nidahissa dussaṃ;
Khiḍḍatthiko no ca paduṭṭhacitto, tenamhi naggo kasirā ca vuttīti.
538. "Yo kīḷamāno pakaroti pāpaṃ, tassedisaṃ kammavipākamāhu;
Akīḷamāno pana yo karoti, kiṃ tassa kammaṃ vipākamāhūti.
539. "Ye duṭṭhasaṅkappamaṇā manussā, kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā;
Kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ, asaṃsayāṃ te nirayaṃ upenti.
540. "Apare pana sugatimāsamānā, dāne ratā saṅgahitattabhāvā;
Kāyassa bhedaṃ abhisamparāyaṃ, asaṃsayāṃ te sugatiṃ upenti''ti. -

Tesaṃ ubhinnaṃ vacanaṃ paṭivacanagāthā honti.

530. Tattha saccappaṭiñṇā tava mesā hotūti “sabbampi tāhaṃ abhisaddaheyya”nti tava esā paṭiñṇā mayhaṃ saccam hotu. Suttvāna dhammaṃ labha suppasādanti mayā vuccamānaṃ dhammaṃ sutvā sundaraṃ pasādaṃ labhassu. Aññatthikoti ājānanatthiko. Yathā pajānanti yathā aññopi pajānanto, “yathāpi ñāta”nti vā mayā yathā ñātanti attho.

531. Kissetaṃ kammaṃ ayaṃ vipākoti kissetaṃ kissa nāma etaṃ, kissa kammaṃ ayaṃ vipāko. Etanti vā nipātamattaṃ, kissa kammassāti yojanā. “Kissa te”ti ca keci paṭhanti.

532-533. Cikkhallamaggeti cikkhallavati pathamhi. Narakanti āvāṭaṃ. Ekāhanti ekaṃ ahaṃ. Narakasmim nikkhipinti yathā kaddamo na akkamīyati, evaṃ tasmim cikkhallāvāṭe ṭhapesim. Tassāti tassa gosīsenā setukaraṇassa.

536-537. Dhamme ṭhitānanti dhammacārīnaṃ samacārīnaṃ. Mantemīti kathemi kittayāmi. Khiḍḍatthikoti hasādhippāyo. No ca paduṭṭhacittoti dussasāmike na dūsitacitto, na avaharaṇādhippāyo nāpi vināsādhippāyoti attho.

538. Akīlamānoti akhiḍḍādhippāyo, lobhādīhi dūsitacitto. Kiṃ tassa kammaṃ vipākamāhūti tassa tathā katassa pāpakammaṃ kīva kaṭukaṃ dukkhavipākaṃ paṇḍitā āhu.

539-540. Duṭṭhasaṅkappamanāti kāmasaṅkappādivasena dūsitamanovitakkā, etena manoduccaritamāha. Kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhāti paṇātipātādivasena kāyavācāhi malinā. Āsamānāti āsīsamānā patthayamānā.

Evaṃ petena saṅkhepeneva kammaphalesu vibhajitvā dassitesu taṃ asaddahanto rājā -

541. “Taṃ kinti jāneyyamahaṃ avecca, kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko;
Kiṃ vāhaṃ disvā abhisaddaheyyaṃ, ko vāpi maṃ saddahāpeyya eta”nti. -

Gāthamāha. Tattha taṃ kinti jāneyyamahaṃ aveccāti yoyaṃ tayā “ye duṭṭhasaṅkappamanā manussā, kāyena vācāya ca saṃkiliṭṭhā”tiādinā. “Apare pana sugatimāsamānā”tiādinā ca kalyāṇassa pāpassa ca kammaṃ vipāko vibhajitvā vutto, taṃ kinti kena kāraṇena ahaṃ avecca aparapaccayabhāvena saddaheyyaṃ. Kiṃ vāhaṃ disvā abhisaddaheyyanti kīdisaṃ vā panāhaṃ paccakkhabhūtaṃ nidassanaṃ disvā paṭisaddaheyyaṃ. Ko vāpi maṃ saddahāpeyya etanti ko vā viññū puriso paṇḍito etamatthaṃ maṃ saddahāpeyya, taṃ kathehīti attho.

Taṃ sutvā peto kāraṇena tamatthaṃ tassa pakāsento -

542. “Disvā ca sutvā abhisaddahassu, kalyāṇapāpassa ayaṃ vipāko;
Kalyāṇapāpe ubhaye asante, siyā nu sattā sugatā duggatā vā.

543. “No cettha kammāni kareyyuṃ maccā, kalyāṇapāpāni manussaloke;
Nāhesuṃ sattā sugatā duggatā vā, hīnā paṇītā ca manussaloke.

544. “Yasmā ca kammāni karonti maccā, kalyāṇapāpāni manussaloke;
Tasmā hi sattā sugatā duggatā vā, hīnā paṇītā ca manussaloke.

545. “Dvayajja kammānaṃ vipākamāhu, sukhassa dukkhassa ca vedanīyaṃ;
Tā devatāyo paricārayanti, paccanti bālā dvayataṃ apassino”ti. -

Gāthā abhāsi.

542. Tattha disvā cāti paccakkhato disvāpi. Sutvāti dhammaṃ sutvā tadanusārena nayaṃ nento anuminanto. Kalyāṇapāpassāti kusalassa akusalassa ca kammassa ayaṃ sukho ayaṃ dukkho ca vipākotī abhisaddahassu. Ubhaye asanteti kalyāṇe pāpe cāti duvidhe kamme avijjamāne. Siyā nu sattā sugatā duggatā vāti “ime sattā sugatiṃ gatā duggatiṃ gatā vā, sugatiyaṃ vā aḍḍhā duggatiyaṃ daliddā vā”ti ayamatto kiṃ nu siyā kathaṃ sambhaveyyāti attho.

543-544. Idāni yathāvuttamatthaṃ “no cettha kammānī”ti ca “yasmā ca kammānī”ti ca gāthādvayena byatirekato anvayato ca vibhāveti. Tattha hīnā paṇītāti kularūpārogyaparivārādīhi hīnā uḷārā ca.

545. Dvayajja kammānaṃ vipākamāhūti dvayaṃ duvidhaṃ ajja idāni kammānaṃ sucaritaduccaritānaṃ vipākaṃ vadanti kathenti. Kiṃ tanti āha “sukhassa dukkhassa ca vedanīya”nti, iṭṭhassa ca aniṭṭhassa ca anubhavanayoggaṃ. Tā devatāyo paricārayantīti ye ukkaṃsavasena sukhavedanīyaṃ vipākaṃ paṭilabhanti, te devaloke tā devatā hutvā dibbasukhasamappitā indriyāni paricārenti. Paccenti bālā dvayataṃ aassinoti ye bālā kammañca kammaphalañcāti dvayaṃ aessantā asaddahantā, te pāpappasutā dukkhavedanīyaṃ vipākaṃ anubhavantā nirayādīsu kammunā paccenti dukkhaṃ pāpuṇanti.

Evaṃ kammaphalaṃ saddahanto pana tvaṃ kasmā evarūpaṃ dukkhaṃ paccanubhavasīti anuyogaṃ sandhāya -

546. “Na matthi kammāni sayaṃkatāni, datvāpi me natthi yo ādiseyya;
Acchādanaṃ sayanamathannapānaṃ, tenamhi naggo kasirā ca vuttī”ti. -

Gāthamāha. Tattha na matthi kammāni sayaṃkatānīti yasmā sayaṃ attanā pubbe katāni puñṇakammāni mama natthi na vijjanti, yehi idāni acchādanādīni labheyyaṃ. Datvāpi me natthi yo ādiseyyāti yo samaṇabrāhmaṇānaṃ dānaṃ datvā “asukassa petassa hotū”ti me ādiseyya uddiseyya, so natthi. Tenamhi naggo kasirā ca vuttīti tena duvidhenāpi kāraṇena idāni naggo niccoḷo amhi, kasirā dukkhā ca vutti jīvikā hotīti.

Taṃ sutvā rājā tassa acchādanādīlābhaṃ ākaṅkhanto -

547. “Siyā nu kho kāraṇaṃ kiñci yakkha, acchādanaṃ yena tuvaṃ labhetha;
Ācikkha me tvaṃ yadatthi hetu, saddhāyikaṃ hetuvaco suṇomā”ti. -

Gāthamāha. Tattha yenāti yena kāraṇena tvaṃ acchādanaṃ labhetha labheyyāsi, kiñci taṃ kāraṇaṃ siyā nu kho bhavēyya nu khoti attho. Yadatthīti yadi atthi.

Athassa peto taṃ kāraṇaṃ ācikkhanto -

548. “Kappitako nāma idhatthi bhikkhu, jhāyī susīlo arahā vimutto;
Guttindriyo saṃvutapātīmokkho, sītībhūto uttamadiṭṭhipatto.

549. “Sakhilo vadaññū suvaco sumukho, svāgamo suppaṭimuttako ca;
Puñṇassa khettaṃ araṇavihārī, devamanussānañca dakkhiṇeyyo.

550. “Santo vidhūmo anīgho nirāso, mutto visallo amamo avaṅko;
Nirūpadhī sabbapapañcakhīṇo, tisso vijjā anuppatto jutimā.

551. “Appaṇṇāto disvāpi na ca sujāno, munīti naṃ vajjisu voharanti;
Jānanti taṃ yakḁhabhūtā anejaṃ, kalyāṇadhammaṃ vicarantaṃ loke.

552. “Tassa tuvaṃ ekayugaṃ duve vā, mamuddisitvāna sace dadetha;
Paṭiggahītāni ca tāni assu, mamaṇca passetha sannaddhadussa”nti. -

Gāthā abhāsi.

548. Tattha kappitato nāmāti jaṭilasahassassa abbhantare āyasmato upālittherassa
upajjhāyaṃ sandhāya vadati. Idhāti imissā vesāliyaṃ samīpe. Jhāyīti aggaḁhalajhānena
jhāyī. Sītibhūtoti sabbakilesadarathapariḁlāhavūpasamena sītibhāvappatto.
Uttamadiṭṭhipattoti uttamaṃ aggaḁhalaṃ sammādiṭṭhiṃ patto.

549. Sakḁiloti mudu. Suvacoti subbaco. Svāgamoti suṭṭhu āgatāgamo.
Suppaṭimuttakoti suṭṭhu paṭimuttakavāco, muttabhāṇīti attho. Araṇavihārīti
mettāvihārī.

550. Santoti upasantakilesa. Vidhūmoti vigatamicchāvitakkadhūmo. Anīghoti
niddukkho. Nirāsoti nittaṇho. Muttoti sabbabhavehi vimutto. Visalloti vītarāgādisallo.
Amamoti mamaṃkāravirahito. Avaṅkoti kāyavaṅkādivaṅkavirahito. Nirūpadhīti
kilesābhisaṅkhārādiupadhippahāyī. Sabbapapaṇcakhīṇoti parikkhīṇataṇhādipapaṇco.
Jutimāti anuttarāya ṇāṇajutiyā jutimā. Appaṇṇātoti paramappicchatāya
paṭicchannaguṇatāya ca na pākaṇo.

551. Disvāpi na ca sujānoti gambhīrabhāvena disvāpi “evaṃsīlo, evaṃdhammo,
evaṃpaṇṇo”ti na suviṇṇeyyo. Jānanti taṃ yakḁhabhūtā anejanti yakḁhabhūtā ca
anejaṃ nittaṇhaṃ “arahā”ti taṃ jānanti. Kalyāṇadhammanti sundarasīlādiguṇaṃ.

552. Tassāti tassa kappitakamahātherassa. Ekayuganti ekaṃ vatthayugaṃ. Duve vāti
dve vā vatthayugāni. Mamuddisitvānāti mamaṃ uddisitvā. Paṭiggahītāni ca tāni
assūti tāni vatthayugāni tena paṭiggahītāni ca assu bhaveyyuṃ. Sannaddhadussanti
dussena katasannāhaṃ, laddhavatthaṃ nivatthapārutadussanti attho.

Tato rājā -

553. “Kasmiṃ padese samaṇaṃ vasantaṃ, gantvāna passemu mayaṃ idāni;
Yo majja kaṅkhaṃ vicikicchitaṇca, diṭṭhivīsūkāni vinodayeyyā”ti. -

Therassa vasanaṭṭhānaṃ pucchi. Tattha kasmiṃ padeseti katarasmiṃ padese. Yo
majjāti yo ajja, ma-kāro padasandhikaro.

Tato peto -

554. “Eso nisinno kapinaccanāyaṃ, parivārito devatāhi bahūhi;
Dhammiṃ kathaṃ bhāsati saccanāmo, sakasmimācerake appamatto”ti. -

Gāthamāha. Tattha kapinaccanāyanti kapīnaṃ vānarānaṃ naccanena
“kapinaccanā”ti laddhavohāre padese. Saccanāmoti jhāyī susīlo arahā vimuttotiādīhi
guṇanāmeḁhi yāthāvanāmo aviparītanāmo.

Evaṃ petena vutte rājā tāvadeva therassa santikaṃ gantukāmo -

555. “Tathāhaṃ kassāmi gantvā idāni, acchādayissaṃ samaṇaṃ yugena;
Paṭiggahītāni ca tāni assu, tuvaṇca passemu sannaddhadussa”nti. -

Gāthamāha. Tattha kassāmīti karissāmi.

Atha peto “devatānaṃ thero dhammaṃ deseti, tasmā nāyaṃ upasaṅkamanakālo”ti dassento -

556. “Mā akkhaṇe pabbajitaṃ upāgami, sādhu vo licchavi nesa dhammo;
Tato ca kāle upasaṅkamitvā, tattheva passāhi raho nisinna”nti. -

Gāthamāha. Tattha sādhūti āyācane nipāto. Vo licchavi nesa dhammoti, licchavirāja, tumhākaṃ rājūnaṃ esa dhammo na hoti, yaṃ akāle upasaṅkamaṇaṃ. Tatthevāti tasmimyeva tñāne.

Evaṃ petena vutte rājā “sādhū”ti sampatichitvā attano nivesanameva gantvā puna yuttapattakāle aṭṭha vatthuyugāni gāhāpetvā therāṃ upasaṅkamitvā ekamantaṃ nisinno paṭisanthāraṃ katvā “imāni, bhante, aṭṭha vatthayugāni paṭiggaṇhā”ti āha. Taṃ sutvā thero kathāsamuṭṭhāpanatthaṃ “mahārāja, pubbe tvaṃ adānasīlo samaṇabrāhmaṇānaṃ viheṭhanajātikova kathaṃ paṇītāni vatthāni dātukāmo jāto”ti āha. Taṃ sutvā rājā tassa kāraṇaṃ ācikkhanto petena samāgamaṃ, tena ca attanā ca kathitaṃ sabbaṃ therassa ārocetvā vatthāni datvā petassa uddisi. Tena peto dibbavatthadharo alaṅkatapaṭiyatto assāruḷho therassa ca rañño ca purato pātubhavi. Taṃ disvā rājā attamano pamudito pītisomanassajāto “paccakkhato vata mayā kammaphalaṃ diṭṭhaṃ, na dānāhaṃ pāpaṃ karissāmi, puññaṃeva karissāmī”ti vatvā tena petena sakkhiṃ akāsi. So ca peto “sace, tvaṃ licchavirāja, ito paṭṭhāya adhammaṃ pahāya dhammaṃ carasi, evāhaṃ tava sakkhiṃ karissāmi, santikañca te āgamissāmi, sūlāvutañca purisaṃ sīghaṃ sūlato mocehi, evaṃ so jīvitaṃ labhitvā dhammaṃ caranto dukkhato muccissati, therāñca kālena kālaṃ upasaṅkamitvā dhammaṃ suṇanto puññāni karohī”ti vatvā gato.

Atha rājā therāṃ vanditvā nagaraṃ pavisitvā sīghaṃ sīghaṃ licchaviparisaṃ sannipātetvā te anujānāpetvā taṃ purisaṃ sūlato mocetvā “imaṃ arogaṃ karothā”ti tikicchake āṇāpesi. Therañca upasaṅkamitvā pucchi - “siyā nu kho, bhante, nirayagāmikammaṃ katvā tñitassa nirayato muttī”ti. Siyā, mahārāja, sace ulāraṃ puññaṃ karoti, muccatīti vatvā thero rājānaṃ saraṇesu ca sīlesu ca patitṭhāpesi. So tattha patitṭhito therassa ovāde tñatvā sotāpanno ahosi, sūlāvuto pana puriso arogo hutvā saṃvegajāto bhikkhūsu pabbajitvā nacirasseva arahattaṃ pāpuṇi. Tamatthaṃ dassentā saṅgītikārā -

557. “Tathāti vatvā agamāsi tattha, parivārito dāsagaṇena licchavi;
So taṃ nagaraṃ upasaṅkamitvā, vāsūpagacchittha sake nivesane.

558. “Tato ca kāle gihikiccāni katvā,
Nhatvā pivitvā ca khaṇaṃ labhitvā;
Viceyya peḷāto ca yugāni aṭṭha,
Gāhāpayī dāsagaṇena licchavi.

559. “So taṃ padesaṃ upasaṅkamitvā, taṃ addasa samaṇaṃ santacittaṃ;
Paṭikkantaṃ gocarato nivattaṃ, sītibhūtaṃ rukkhamaṇe nisinnaṃ.

560. “Tamenamavoca upasaṅkamitvā, appābādhaṃ phāsuvihārañca pucchi;
Vesāliyaṃ licchavihaṃ bhadante, jānanti maṃ licchavi ambasakkaro.

561. “Imāni me aṭṭha yugā subhāni, paṭiggaṇha bhante padadāmi tuyhaṃ;
Teneva atthena idhāgatosmi, yathā ahaṃ attamano bhaveyyanti.
562. “Dūratova samaṇā brāhmaṇā ca, nivesanaṃ te parivajjayanti;
Pattāni bhijjanti ca te nivesane, saṅghāṭiyo cāpi vidālayanti.
563. “Athāpare pādukuṭṭhārikāhi, avaṃsirā samaṇā pātayanti;
Etādisaṃ pabbajitā vihesaṃ, tayā kataṃ samaṇā pāpuṇanti.
564. “Tiṇena telampi na tvaṃ adāsi, mūlhasa maggampi na pāvadāsi;
Andhassa daṇḍaṃ sayamādiyāsi, etādiso kadariyo asaṃvuto tvaṃ;
Atha tvaṃ kena vaṇṇena kimeva disvā, amhehi saha saṃvibhāgaṃ karosīti.
565. “Paccemi bhante yaṃ tvaṃ vadesi, vihesayaṃ samaṇe brāhmaṇe ca;
Khiḍḍatthiko no ca paduṭṭhacitto, etampi me dukkaṭameva bhante.
566. Khiḍḍāya yakkho pasavitvā pāpaṃ, vedeti dukkhaṃ asamattabhogī;
Daharo yuvā nagganiyassa bhāgī, kiṃ su tato dukkhatarassa hoti.
567. “Taṃ disvā saṃvegamatthaṃ bhante, tappaccayā vāpi dadāmi dānaṃ;
Paṭiggaṇha bhante vatthayugāni aṭṭha, yakkhassimā gacchantu dakkhiṇāyoti.
568. “Addhā hi dānaṃ bahudhā pasatthaṃ, dadato ca te akkhayadhammamatthu;
Paṭigaṇhāmi te vatthayugāni aṭṭha, yakkhassimā gacchantu dakkhiṇāyoti.
569. “Tato hi so ācamayitvā licchavi, therassa datvāna yugāni aṭṭha;
Paṭiggahītāni ca tāni assu, yakkhañca passetha sannaddhadussaṃ.
570. “Tamaddasā candanasāralittaṃ, ājaññamārūlhamulāravaṇṇaṃ;
Alaṅkataṃ sādhunivatthadussaṃ, parivāritaṃ yakkhamahiddhipattaṃ.
571. “So taṃ disvā attamano udaggo, pahaṭṭhacitto ca subhaggarūpo;
Kammañca disvāna mahāvipākaṃ, sandiṭṭhikaṃ cakkhunā sacchikatvā.
572. “Tamenamavoca upasaṅkamtivā, dassāmi dānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ;
Na cāpi me kiñci adeyyamatthi, tuvañca me yakkha bahūpakāroti.
573. “Tuvañca me licchavi ekadesaṃ, adāsi dānāni amoghametaṃ;
Svāhaṃ karissāmi tayāva sakkhiṃ, amānuso mānusakena saddhinti.
574. “Gatī ca bandhū ca parāyaṇaṇca, mitto mamāsi atha devatā me;
Yācāmi taṃ pañjaliko bhavitvā, icchāmi taṃ yakkha punapi daṭṭhunti.
575. “Sace tvaṃ assaddho bhavissasi, kadariyarūpo vipaṭṭipannacitto;
Tvaṃ neva maṃ lacchasi dassanāya, disvā ca taṃ nopi ca ālapissaṃ.
576. “Sace pana tvaṃ bhavissasi dhammagāravo, dāne rato saṅgahitattabhāvo;
Opānabhūto samaṇabrāhmaṇānaṃ, evaṃ mamaṃ lacchasi dassanāya.
577. “Disvā ca taṃ ālapissaṃ bhadante, imañca sūlato lahuṃ pamuñca;
Yatonidānaṃ akarimha sakkhiṃ, maññāmi sūlāvutakassa kāraṇā.

578. “Te aññamaññaṃ akarimha sakkhiṃ, ayañca sūlato lahuṃ pamutto;
Sakkacca dhammāni samācaranto, mucceyya so nirayā ca tamhā;
Kammaṃ siyā aññatra vedanīyaṃ.
579. “Kappitakañca upasaṅkamtivā, teneva saha saṃvibhajitvā kāle;
Sayam mukhenūpanisajja puccha, so te akkhissati etamatthaṃ.
580. “Tameva bhikkhuṃ upasaṅkamtivā, pucchassu aññatthiko no ca
paduṭṭhacitto;
So te sutam asutañcāpi dhammaṃ, sabbampi akkhissati yathā pajānanti.
581. “So tattha rahassaṃ samullapitvā, sakkhiṃ karitvāna amānusena;
Pakkāmi so licchavinam sakāsaṃ, atha bravi parisam sannisinnaṃ.
582. ““Suṇantu bhonto mama ekavākyam, varam varissaṃ labhissāmi atthaṃ;
Sūlāvuto puriso luddakammo, paṇihitadaṇḍo anusattarūpo.
583. ““Ettāvatā vīsativattimattā, yato āvuto neva jīvati na mato;
Tāham mocayissāmi dāni, yathāmatim anujānātu saṅgho’ti.
584. ““Etañca aññañca lahuṃ pamuñca, ko tam vadetha tathā karontam;
Yathā pajānāsi tathā karohi, yathāmatim anujānāti saṅgho’ti.
585. “So tam padesam upasaṅkamtivā, sūlāvutam mocayi khippameva;
Mā bhāyi sammāti ca tam avoca, tikicchakānañca upaṭṭhapesi.
586. “Kappitakañca upasaṅkamtivā, teneva saha saṃvibhajitvā kāle;
Sayam mukhenūpanisajja licchavi, tatheva pucchittha nam kāraṇatthiko.
587. “Sūlāvuto puriso luddakammo, paṇitadaṇḍo anusattarūpo;
Ettāvatā vīsativattimattā, yato āvuto neva jīvati na mato.
588. “So mocito gantvā mayā idāni, etassa yakkhassa vaco hi bhante;
Siyā nu kho kāraṇam kiñcideva, yena so nirayam no vajeyya.
589. “Ācikkha bhante yadi atthi hetu, saddhāyikaṃ hetuvaco suṇoma;
Na tesam kammānam vināsamatthi, avedayitvā idha byantibhāvoti.
590. “Sace sa dhammāni samācareyya, sakkacca rattindivamappamatto;
Mucceyya so nirayā ca tamhā, kammaṃ siyā aññatra vedanīyanti.
591. “Aññāto eso purisassa attho, mamampi dāni anukampa bhante;
Anusāsa maṃ ovada bhūripaṇña, yathā aham no nirayam vajeyyanti.
592. “Ajjeva buddham saraṇam upehi, dhammañca saṅghañca pasannacitto;
Tatheva sikkhāya padāni pañca, akhaṇḍaphullāni samādiyassu.
593. “Pāṇātipātā viramassu khippam, loke adinnaṃ parivajjayassu;
Amajjapo mā ca musā abhāṇī, sakena dārena ca hoti tuṭṭho;
Imañca ariyam aṭṭhaṅgavarenupetaṃ, samādiyāhi kusalam sukhudrayam.

594. “Cīvaram piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanam;
Annam pānam khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca;
Dadāhi ujjubhūtesu, vippasannena cetasā.
595. “Bhikkhūpi sīlasampanne, vītarāge bahussute;
Tappehi annapānena, sadā puññaṃ pavaḍḍhati.
596. “Evañca dhammāni samācaranto, sakkacca rattindivamappamatto;
Muñca tuvaṃ nirayā ca tamhā, kammaṃ siyā aññatra vedanīyanti.
597. “Ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ upemi, dhammañca saṅghañca pasannacitto;
Tattheva sikkhāya padāni pañca, akhaṇḍaphullāni samādiyāmi.
598. “Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, loke adinnaṃ parivajjayāmi;
Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, sakena dārena ca homi tuṭṭho;
Imañca ariyaṃ aṭṭhaṅgavarenupetaṃ, samādiyāmi kusalaṃ sukhudrayaṃ.
599. “Cīvaram piṇḍapātañca, paccayaṃ sayanāsanam;
Annam pānam khādanīyaṃ, vatthasenāsanāni ca.
600. “Bhikkhū ca sīlasampanne, vītarāge bahussute;
Dadāmi na vikampāmi, buddhānaṃ sāsane ratoti.
601. “Etādiso licchavi ambasakkaro, vesāliyaṃ aññataro upāsako;
Saddho mudū kārakaro ca bhikkhu, saṅghañca sakkacca tadā upaṭṭhahi.
602. “Sūlāvuto ca arogo hutvā, serī sukhī pabbajjaṃ upāgami;
Bhikkhuñca āgamma kappitakuttamaṃ, ubhopi sāmaññaphalāni ajjhagum.
603. “Etādisā sappurisāna sevanā, mahapphalā hoti sataṃ vijānataṃ;
Sūlāvuto aggaphalaṃ aphassayi, phalaṃ kaniṭṭhaṃ pana ambasakkaro”ti. -

Gāthāyo avocaṃ.

557-560. Tattha vāsūpagacchitthāti vāsaṃ upagacchi. Gihikcānīti gehaṃ
āvasantena kātabbakuṭumbakiccāni. Viceyyāti sundaravatthagahaṇatthaṃ vicinitvā.
Paṭikkantanti piṇḍapātato paṭikkantaṃ. Tenāha “gocarato nivatta”nti. Avocāti
“vesāliyaṃ licchavihaṃ, bhadante”tiādikaṃ avoca.

562-563. Vidālayantīti vipphālayanti. Pādakuṭhārīkāhīti pādasankhātāhi kuṭhārīhi.
Pātayantīti paripātayanti.

564. Tiṇenāti tiṇaggenāpi. Mūlhasa maggampi na pāvadāsīti maggamūlhasa
maggampi tvaṃ na kathayasi “evāyaṃ purisā ito cito ca paribbhamatū”ti. Keḷīsīlo hi
ayaṃ rājā. Sayamādiyāsīti andhassa hatthato yaṭṭhiṃ sayameva acchinditvā gaṇhasi.
Saṃvibhāgaṃ karosīti attanā paribhuñjitabbavatthuto ekaccāni datvā saṃvibhajasi.

565. Paccemi, bhante, yaṃ tvaṃ vadesīti “bhante, tvaṃ pattāni bhijjantī”tiādinā yaṃ
vadesi, taṃ paṭijānāmi, sabbamevetam mayā kataṃ kārāpitañcāti dasseti. Etampīti
etaṃ khiḍḍādhippāyena katampi.

566-567. Khiddāti khiddāya. Pasavitvāti upacinitvā. Vedetīti anubhavati. Asamattabhogīti aparipuṇṇabhogo. Tameva aparipuṇṇabhogataṃ dassetuṃ “daharo yuvā”tiādi vuttaṃ. Nagganiyassāti naggabhāvassa. Kiṃ su tato dukkhatarassa hotīti kiṃ su nāma tato naggabhāvato dukkhatarāṃ assa petassa hoti. Yakkhassimā gacchantu dakkhiṇāyoti imā mayā diyyamānavatthadakkhiṇāyo petassa upakappantu.

568-572. Bahudhā pasatthanti bahūhi pakārehi buddhādīhi vaṇṇitaṃ. Akkhayadhammatthūti aparikkhayadhammaṃ hotu. Ācamayitvāti hatthapādadhovanapubbakaṃ mukhaṃ vikkhāletvā. Candanasāralittanti sārabhūtacandalittitaṃ. Uḷāravaṇṇanti seṭṭharūpaṃ. Parivāritanti anukulavuttinā pariṇānena parivāritaṃ. Yakkhamahiddhipattanti mahatiṃ yakkhiddhiṃ, deviddhiṃ patvā ṭhitaṃ. Tamenamavocāti tamenāṃ avoca.

573. Ekadesaṃ adāsīti catūsu paccayesu ekadesabhūtaṃ vatthadānaṃ sandhāya vadati. Sakkhinti sakkhibhāvaṃ.

574. Mamāsīti me āsi. Devatā meti mayhaṃ devatā āsīti yojanā.

575-577. Vipphaṇṇanacittoti micchādiṭṭhiṃ paṭipannamānaso, dhammiyaṃ paṭipadaṃ pahāya adhammiyaṃ paṭipadaṃ paṭipannoti attho. Yatoniḍānanti yannimittaṃ yassa santikaṃ āgamanahetu.

579. Samvibhajitvāti dānaṃ samvibhāgaṃ katvā. Sayāṃ mukhenūpanisajja pucchāti aññe purise apesetvā upinisīditvā sammukheneva puccha.

581-583. Sannisinanti sannipatitavasena nisinnaṃ. Labhissāmi atthanti mayā icchitampi atthaṃ labhissāmi. Paṇihitadāṇdoti ṭhapitasarīradāṇdo. Anusattarūpoti rājini anusattasabhāvo. Vīsattirattimattāti vīsattimattā rattiyo ativattāti attho. Tāhanti taṃ ahaṃ. Yathāmatinti mayhaṃ yathāruci.

584. Etañca aññañcāti etaṃ sūle āvutaṃ purisaṃ aññañca yassa rājāṇa paṇihitā, tañca. Lahuṃ pamañcāti sīghaṃ mocehi. Ko taṃ vadetha tathā karontanti tathā dhammiyakammaṃ karontaṃ taṃ imasmiṃ vajjiraṭṭhe ko nāma “na pamocehi”ti vadeyya, evaṃ vattum kocipi na labhatīti attho.

585. Tikicchakānañcāti tikicchake ca.

588. Yakkhassa vacoti petassa vacanaṃ, tassa, bhante, petassa vacanena evamakāsinti dasseti.

590. Dhammānīti pubbe kataṃ pāpakammaṃ abhibhavitum samatthe puññadhamme. Kammaṃ siyā aññatra vedanīyanti yaṃ tasmīṃ pāpakamme upapajjavedanīyaṃ, taṃ ahosikammaṃ nāma hoti. Yaṃ pana aparapariyāyavedanīyaṃ, taṃ aññatra aparapariyāye vedayitabbaphalaṃ hoti sati saṃsārappavattiyanti attho.

593. Imañcāti attanā vuccamānaṃ tāya āsannaṃ paccakkhaṃ vāti katvā vuttaṃ. Ariyaṃ aṭṭhaṅgavarenupetanti parisuddhaṭṭhena ariyaṃ, paṇātipātāveramaṇiādīhi aṭṭhahi aṅgehi upetaṃ yuttaṃ uttamaṃ uposathasīlaṃ. Kusalanti anavajjaṃ. Sukhudrayanti sukhavipākaṃ.

595. Sadā puññaṃ pavaḍḍhatīti sakideva puññaṃ katvā “alamettāvatā”ti aparituṭṭho hutvā aparāparaṃ sucariṃ pūrentassa sabbakālaṃ puññaṃ abhivaḍḍhati, aparāparaṃ vā sucariṃ pūrentassa puññasāṅkhātaṃ puññaphalaṃ uparūpari vaḍḍhati paripūretīti attho.

597. Evaṃ therena vutte rājā apāyadukkhato utrastacitto ratanattaye puññadhamme ca abhivaḍḍhamānapasādo tato paṭṭhāya saraṇāni sīlāni ca samādiyanto “ajjeva buddhaṃ saraṇaṃ upemī”tiādimāha.

601. Tattha etādisoti ediso yathāvuttarūpo. Vesāliyaṃ aññataro upāsakoti vesāliyaṃ anekasahassesu upāsakesu aññataro upāsako hutvā. Saddhotiādi kalyāṇamittasannissayena tassa purimabhāvato aññādisataṃ dassetuṃ vuttaṃ. Pubbe hi so assaddho kakkhaḷo bhikkhūnaṃ akkosakārako saṅghassa ca anupaṭṭhāko ahoṣi. Idāni pana saddho muduko hutvā bhikkhusaṅghaṃca sakkaccaṃ tadā upaṭṭhahīti. Tatta kārakaroti upakārakārī.

602. Ubhopīti dvepi sūlāvuto rājā ca. Sāmaññaphalāni ajjhagunti yathārahaṃ sāmaññaphalāni adhigacchiṃsu. Tayidaṃ yathārahaṃ dassetuṃ “sūlāvuto aggaphalaṃ aphasayi, phalaṃ kaniṭṭhaṃ pana ambasakkaro”ti vuttaṃ. Tattha phalaṃ kaniṭṭhanti sotāpattiphalaṃ sandhāyāha. Yaṃ panettha atthato avibhattaṃ, taṃ suviññeyyameva.

Evaṃ rañña petena attanā ca vuttamatthaṃ āyasmā kappitako satthāraṃ vandituṃ sāvattiṃ gato bhagavato ārocesi. Satthā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparisāya dhammaṃ desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahoṣīti.

Ambasakkarapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

2. Serīsakapetavatthuvaṇṇanā

604-657. Suṇotha yakkhassa vāṇijānañcāti idaṃ serīsakapetavatthu. Taṃ yasmā serīsakavimānavatthunā nibbisesaṃ, tasmā tattha aṭṭhuppattiyaṃ gāthāsu ca yaṃ vattabbaṃ, taṃ paramatthadīpaniyaṃ vimānavatthuvaṇṇanāyaṃ vuttameva, tasmā tattha vuttanayaena veditabbanti.

Serīsakapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

3. Nandakapetavatthuvaṇṇanā

658-713. Rājā piṅgalako nāmāti idaṃ nandakapetavatthu. Tassa kā uppatti? Satthu parinibbānato vassasatadvayassa accayena suraṭṭhavisaye piṅgalo nāma rājā ahoṣi. Tassa senāpati nandako nāma micchādīṭṭhī viparītadassano “natthi dinna”ntiādinā micchāgāhaṃ paggayha vicari. Tassa dhītā uttarā nāma upāsikā patirūpe kule dinnā ahoṣi. Nandako pana kālaṃ katvā viñjhāṭaviyaṃ mahati nigrodharukkhe vemānikapeto hutvā nibbatti. Tasmīṃ kālakate uttarā sucisītalagandhodakapūritaṃ pāṇiyaghaṭaṃ kummāsābhisaṅkhatehi vaṇṇagandharasasampannehi pūvehi paripuṇṇasarāvakaṃca aññatarassa khīṇāsavattherassa datvā “ayaṃ dakkhiṇā mayhaṃ pitu upakappatū”ti uddisi, tassa tena dānena dibbapāṇiyaṃ aparimitā ca pūvā pātubhaviṃsu. Taṃ disvā so evaṃ cintesi - “pāpakaṃ vata mayā kataṃ, yaṃ mahājano ‘natthi dinna’ntiādinā micchāgāhaṃ gāhito. Idāni pana piṅgalo rājā

dhammāsokassa rañño ovādaṃ dātuṃ gato, so taṃ tassa datvā āgamissati,
handāhaṃ natthikadiṭṭhiṃ vinodessāmī”ti. Na cireneva ca piṅgalo rājā
dhammāsokassa rañño ovādaṃ datvā paṭinivattanto maggaṃ paṭipajji.

Atha so peto attano vasanaṭṭhānābhimukhaṃ taṃ maggaṃ nimmini. Rājā
ṭhitamajjhanhike samaye tena maggena gacchati. Tassa gachantassa purato maggo
dissati, piṭṭhito panassa antaradhāyati. Sabbapacchato gacchanto puriso maggaṃ
antarahitaṃ disvā bhīto vissaraṃ viravanto dhāvitvā rañño ārocesi, taṃ sutvā rājā
bhīto saṃviggamānaso hatthikkhandhe ṭhatvā catasso disā olokento petassa
vasananigrodharukkhaṃ disvā tadabhimukho agamāsi saddhiṃ caturaṅginiyā
senāya. Athānukkamena raññe taṃ ṭhānaṃ patte peto sabbābharaṇavibhūsito
rājānaṃ upasaṅkamtivā paṭisanthāraṃ katvā pūve ca pānīyaṅca dāpesi. Rājā
saparijano nhatvā pūve khāditvā pānīyaṃ pivitvā paṭippassaddhamaggakilamatho
“devatā nusi gandhabbo”tiādinā petaṃ pucchi. Peto ādito paṭṭhāya attano pavattiṃ
ācikkhitvā rājānaṃ micchādassanato vimocetvā saraṇesu sīlesu ca paṭiṭṭhāpesi.
Tamatthaṃ dassetuṃ saṅgītikārā -

658. “Rājā piṅgalako nāma, suraṭṭhānaṃ adhipati ahu;
Moriyānaṃ upaṭṭhānaṃ gantvā, suraṭṭhaṃ punarāgamā.

659. “Uṇhe majjhanhike kāle, rājā paṅkaṃ upāgami;
Addasa maggaṃ ramaṇīyaṃ, petānaṃ taṃ vaṇṇupathaṃ.

660. Sārathiṃ āmantayī rājā -

“‘Ayaṃ maggo ramaṇīyo, khemo sovattiko sivo;
Iminā sārathi yāma, suraṭṭhānaṃ santike ito’.

661. “Tena pāyāsi soraṭṭho, senāya caturaṅginiyā;
Ubbiggarūpo puriso, soraṭṭhaṃ etadabravi.

662. “‘Kummaggaṃ paṭipannamhā, bhiṃsanaṃ lomahaṃsanaṃ;
Purato dissati maggo, pacchato ca na dissati.

663. “‘Kummaggaṃ paṭipannamhā, yamapurisāna santike;
Amānuso vāyati gandho, ghoso suyyati dāruṇo’.

664. “Saṃviggo rājā soraṭṭho, sārathiṃ etadabravi;
‘Kummaggaṃ paṭipannamhā, bhiṃsanaṃ lomahaṃsanaṃ;
Purato dissati maggo, pacchato ca na dissati.

665. “‘Kummaggaṃ paṭipannamhā, yamapurisāna santike;
Amānuso vāyati gandho, ghoso suyyati dāruṇo’.

666. “Hatthikkhandhaṃ samāruyha, olokento catuddisā;
Addasa nigrodhaṃ ramaṇīyaṃ, pādapaṃ chāyāsampannaṃ;
Nīlabbhavaṇṇasadisaṃ, meghavaṇṇasirīnibhaṃ.

667. “Sārathiṃ āmantayī rājā, ‘kiṃ eso dissati brahā;
Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho’.

668. “Nigrodho so mahārāja, pādapo chāyāsampanno;
Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho.
669. “Tena pāyāsi soraṭṭho, yena so dissate brahā;
Nīlabbhavaṇṇasadiso, meghavaṇṇasirīnibho.
670. “Hatthikkhandhato oruyha, rājā rukkhamaṃ upāgami;
Nisīdi rukkhamaṃlasmim, sāmacco saparijjano;
Pūmaṃ pāṇiyasarakamaṃ, pūve vitte ca addasa.
671. “Puriso ca devavaṇṇī, sabbābharaṇabhūsito;
Upasaṅkamtva rājānaṃ, soraṭṭhamaṃ etadabravi.
672. ““Svāgataṃ te mahārāja, atho te adurāgataṃ;
Pivatu devo pāṇiyaṃ, pūve khāda arindama’.
673. “Pivtva rājā pāṇiyaṃ, sāmacco saparijjano;
Pūve khāditva pitva ca, soraṭṭho etadabravi.
674. “Devatā nusi gandhabbo, adu sakko purindado;
Ajānantā taṃ pucchāma, kathaṃ jānema taṃ mayanti.
675. “Nāmi devo na gandhabbo, nāpi sakko purindado;
Peto ahaṃ mahārāja, suraṭṭhā idha māgatoti.
676. “Kiṃsīlo kiṃsamācāro, suraṭṭhasmim pure tuvaṃ;
Kena te brahmacariyena, ānubhāvo ayaṃ tavāti.
677. “Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana;
Amaccā pārisajjā ca, brāhmaṇo ca purohito.
678. “Suraṭṭhasmim ahaṃ deva, puriso pāpacetaso;
Micchādītthi ca dussīlo, kadariyo paribhāsako.
679. “Dadantānaṃ karontānaṃ, vārayissaṃ bahujjanaṃ;
Aññesaṃ dadamānānaṃ, antarāyakaro ahaṃ.
680. “Vipāko natthi dānassa, saṃyamassa kuto phalaṃ;
Natthi ācariyo nāma, adantaṃ ko damessati.
681. “Samatulyāni bhūtāni, kuto jeṭṭhāpacāyiko;
Natthi balaṃ vīriyaṃ vā, kuto utṭhānaporiṣaṃ.
682. “Natthi dānaphalaṃ nāma, na visodheti verinaṃ;
Laddheyyaṃ labhate macco, niyatipariṇāmajaṃ.
683. “Natthi mātā pitā bhātā, loko natthi ito paraṃ;
Natthi dinnaṃ natthi hutaṃ, sunihitaṃ na vijjati.
684. “Yopi haneyya purisaṃ, parassa chindate siraṃ;
Na koci kañci hanati, sattannaṃ vivaramantare.

685. “Acchejjābhejjo hi jīvo, aṭṭhaṃso guḷaparimaṇḍalo;
Yojanānaṃ satamaṃ pañca, ko jīvaṃ chettumarahati.
686. “Yathā suttaguḷe khitte, nibbeṭhentaṃ palāyati;
Evameva ca so jīvo, nibbeṭhento palāyati.
687. “Yathā gāmato nikkhamma, aññaṃ gāmaṃ pavisati;
Evameva ca so jīvo, aññaṃ bondiṃ pavisati.
688. “Yathā gehato nikkhamma, aññaṃ gehaṃ pavisati;
Evameva ca so jīvo, aññaṃ bondiṃ pavisati.
689. “Cullāsīti mahākappino, satasahassāni hi;
Ye bālā ye ca paṇḍitā, saṃsāraṃ khepayitvāna;
Dukkassantaṃ karissare.
690. “Mitāni sukhadukkhāni, doṇehi piṭakehi ca;
Jino sabbaṃ pajānāti, sammūḷhā itarā pajā.
691. “Evaṃdiṭṭhi pure āsiṃ, sammūḷho mohapāruto;
Micchādiṭṭhi ca dussīlo, kadariyo paribhāsako.
692. “Oraṃ me chahi māsehi, kālakiriyā bhavissati;
Ekantakaṭukaṃ ghoraṃ, nirayaṃ papatissahaṃ.
693. “Catukkaṇṇaṃ catudvāraṃ, vibhattaṃ bhāgaso mitaṃ;
Ayopākārapariyantaṃ, ayasā paṭikujjitaṃ.
694. “Tassa ayomayā bhūmi, jalitā tejasā yutā;
Samantā yojanasataṃ, pharitvā tiṭṭhati sabbadā.
695. “Vassāni satasahassāni, ghoso suyyati tāvade;
Lakko eso mahārāja, satabhāgavassakoṭiyo.
696. “Koṭisatasahassāni, niraye paccare janā;
Micchādiṭṭhī ca dussīlā, ye ca ariyūpavādino.
697. “Tatthāhaṃ dīghamaddhānaṃ, dukkhaṃ vedissa vedanaṃ;
Phalaṃ pāpassa kammaṃ, tasmā socāmaṃ bhusaṃ.
698. “Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana;
Dhītā mayhaṃ mahārāja, uttarā bhaddamatthu te.
699. “Karoti bhaddakaṃ kammaṃ, sīlesuposathe ratā;
Saññatā saṃvibhāgī ca, vadaññū vītamaccharā.
700. “Akhaṇḍakārī sikkhāya, suṇhā parakulesu ca;
Upāsikā sakyamunino, sambuddhassa sirīmato.
701. “Bhikkhu ca sīlasampanno, gāmaṃ piṇḍāya pāvisi;
Okkhittacakkhu satimā, guttadvāro susaṃvuto.

702. “Sapadānaṃ caramāno, agamā taṃ nivesanaṃ;
Tamaddasa mahārāja, uttarā bhaddamatthu te.
703. “Pūraṃ pāṇīyasarakāṃ, pūve vitte ca sā adā;
Pitā me kālakato bhante, tassetāṃ upakappatu.
704. “Samanantarānuddiṭṭhe, vipāko udapajjatha;
Bhuñjāmi kāmakāmīhaṃ, rājā vessavaṇo yathā.
705. “Taṃ suṇohi mahārāja, arindama raṭṭhavaḍḍhana;
Sadevakassa lokassa, buddho aggo pavuccati;
Taṃ buddhaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.
706. “Aṭṭhaṅgikena maggena, phusanti amataṃ padaṃ;
Taṃ dhammaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.
707. “Cattāro ca paṭipannā, cattāro ca phale ṭhitā;
Esa saṅgho ujubhūto, paññāsīlasamāhito;
Taṃ saṅghaṃ saraṇaṃ gaccha, saputtadāro arindama.
708. “Pāṇātipātā viramassu khippaṃ, loke adinnaṃ parivajjayassu;
Amajjapo mā ca musā abhāṇi, sakena dārena ca hohi tuṭṭhoti.
709. “Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate;
Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvamasi ācariyo mama.
710. “Upemi saraṇaṃ buddhaṃ, dhammañcāpi anuttaraṃ;
Saṅghaṇca naradevassa, gacchāmi saraṇaṃ ahaṃ.
711. “Pāṇātipātā viramāmi khippaṃ, loke adinnaṃ parivajjayāmi;
Amajjapo no ca musā bhaṇāmi, sakena dārena ca homi tuṭṭho.
712. “Ophuṇāmi mahāvāte, nadiyā sīghagāmiyā;
Vamāmi pāpikaṃ diṭṭhiṃ, buddhānaṃ sāsane rato.
713. “Idaṃ vatvāna soraṭṭho, viramitvā pāpadassanā;
Namo bhagavato katvā, pāmokkho rathamāruhi”ti. - gāthāyo avocaṃ;

658-659. Tattha rājā piṅgalako nāma, suraṭṭhānaṃ adhipati ahūti piṅgalacakkhutāya
“piṅgalo”ti pākaṭanāmo suraṭṭhadesassa issaro rājā ahosi. Moriyānanti
moriyarājūnaṃ, dhammāsokaṃ sandhāya vadati. Suratṭhaṃ punarāgamāti
suraṭṭhassa visayaṃ uddissa suraṭṭhagāmimaggaṃ paccāgañchi. Paṅkanti
mudubhūmiṃ. Vaṇṇupathanti petena nimmitaṃ marūbhūmimaggaṃ.

660. Khemoti nibbhayo. Sovatthikoti sotthibhāvāvaho. Sivoti anupaddavo.
Suraṭṭhānaṃ santike itoti iminā maggena gacchantā mayaṃ suraṭṭhavisayassa
samīpeyeva.

661-662. Soraṭṭhoti suraṭṭhādhipati. Ubbiggarūpoti uttrastasabhāvo. Bhiṃsananti
bhayajanaṃ. Lomahaṃsananti bhiṃsanakabhāvena lomānaṃ haṃsāpanaṃ.

663. Yamapurisāna santiketi petānaṃ samīpe vattāma. Amānuso vāyati gandhoti petānaṃ sarīragandho vāyati. Ghoso suyyati dāruṇoti paccekanirayesu kāraṇaṃ kāriyamānaṃ sattānaṃ ghorataro saddo suyyati.

666. Pādapanti pādasadisehi mūlāvayavehi udakassa pivanato “pādapo”ti laddhanāmaṃ taruṃ. Chāyāsampannanti sampannacchāyaṃ. Nīlabbhavaṇṇasadisanti vaṇṇena nīlameghasadisam. Meghavaṇṇasirīnibhanti meghavaṇṇasaṇṭhānaṃ hutvā khāyamānaṃ.

670. Pūraṃ pāṇīyasarakanti pāṇīyena puṇṇaṃ pāṇīyabhājanaṃ. Pūveti khajjake. Vitteti vittijanane madhure manuñṇe tahiṃ tahiṃ sarāve pūretvā ṭhapitapūve addasa.

672. Atho te adurāgatanti ettha athoti nipātamattaṃ, avadhāraṇatthe vā, mahārāja, te āgataṃ durāgataṃ na hoti, atha kho svāgatamevāti mayaṃ sampañicchāmāti attho. Arindamāti arīnaṃ damanasīla.

677. Amaccā pārisajjāti amaccā pārisajjā ca vacanaṃ suṇantu, brāhmaṇo ca tuyhaṃ purohito taṃ suṇātūti yojanā.

678. Suraṭṭhasmiṃ ahanti suraṭṭhadese ahaṃ. Devāti rājānaṃ ālapati. Micchādīṭṭhīti natthikadīṭṭhiyā viparītadassano. Dussīloti nissīlo. Kadariyoti thaddhamaccharī. Paribhāsakoti samaṇabrāhmaṇānaṃ akkosako.

679. Vārayissanti vāresiṃ. Antarāyakaro ahanti dānaṃ dadantānaṃ upakāraṃ karontānaṃ antarāyakaro hutvā añṇesañca paresaṃ dānaṃ dadamānaṃ dānamayapuñṇato ahaṃ bahujanaṃ vārayissaṃ vāresinti yojanā.

680. Vipāko natthi dānassātiādi vāritākāradassanaṃ. Tattha vipāko natthi dānassāti dānaṃ dadato tassa vipāko āyatiṃ pattabbaphalaṃ natthīti vipākaṃ paṭibāhati. Saṃyamassa kuto phalanti sīlassa pana kuto nāma phalaṃ, sabbena sabbaṃ taṃ natthīti adhippāyo. Natthi ācariyo nāmāti ācārasamācārasikkhāpako ācariyo nāma koci natthi. Sabhāvato eva hi sattā dantā vā adantā vā hontīti adhippāyo. Tenāha “adantaṃ ko damessatī”ti.

681. Samatulyāni bhūtānīti ime sattā sabbepi añṇamañṇaṃ samasamā, tasmā jeṭṭho eva natthi, kuto jeṭṭhāpacāyiko, jeṭṭhāpacāyanapuñṇaṃ nāma natthīti attho. Natthi balanti yamhi attano bale patīṭṭhitā sattā vīriyaṃ katvā manussasobhagyaṃ ādiṃ katvā yāvaarahattaṃ sampattiyo pāpuṇanti, taṃ vīriyabalaṃ paṭikkhipati. Vīriyaṃ vā natthi kuto uttānaporisanti idaṃ no purisavīriyena purisakārena pavattanti evaṃ pavattavādapaṭikkhepavasena vuttaṃ.

682. Natthi dānaphalaṃ nāmāti dānassa phalaṃ nāma kiñci natthi, deyyadhammapariccāgo bhasmanihitaṃ viya nipphalo evāti attho. Na visodheti verinanti ettha verinanti veravantaṃ verānaṃ vasena pāṇātipātādīnaṃ vasena ca katapāpaṃ puggalaṃ dānasīlādivatato na visodheti, kadācīpi suddhaṃ na karoti. Pubbe “vipāko natthi dānassā”tiādi dānādito attano paresaṃ nivāritākāradassanaṃ, “natthi dānaphalaṃ nāmā”tiādi pana atthano micchābhinivesadassananti daṭṭhabbaṃ. Laddheyyanti laddhabbaṃ. Kathaṃ pana laddhabbanti āha “niyatipariṇāmaja”nti. Ayaṃ satto sukhaṃ vā dukkhaṃ vā labhanto niyatipariṇāmaseneva labhati, na kammaṃ katattā, na issarādīnā cāti adhippāyo.

683. Natthi mātā pitā bhātāti mātādīsu sammāpaṭipattimicchāpaṭipattīnaṃ phalābhāvaṃ sandhāya vadati. Loko natthi ito paranti ito idhalokato paraloko nāma koci natthi, tattha tattheva sattā ucchijjantīti adhippāyo. Dinnanti mahādānaṃ. Hutanti pahenakasakkāro, tadubhayampi phalābhāvaṃ sandhāya “natthī”ti paṭikkhipati. Sunihitanti suṭṭhu nihitaṃ. Na vijjatīti yaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ dānaṃ nāma “anugāmikanidhī”ti vadanti, taṃ na vijjati. Tesam taṃ vācāvatthumattamevāti adhippāyo.

684. Na koci kañci hanatīti yo puriso paraṃ purisaṃ haneyya, parassa purisassa sīsaṃ chindeyya, tattha paramatthato na koci kañci hanati, sattannaṃ kāyānaṃ chiddabhāvato hananto viya hoti. Kathaṃ satthapahāroti āha “sattannaṃ vivaramantare”ti. Pathavīādīnaṃ sattannaṃ kāyānaṃ vivarabhūte antare chidde satthaṃ pavisati, tena sattā asiādīhi pahatā viya honti, jīvo viya pana sesakāyāpi niccasabhāvattā na chijjantīti adhippāyo.

685. Acchejjābhejjo hi jīvoti ayaṃ sattānaṃ jīvo satthādīhi na chinditabbo na bhinditabbo niccasabhāvattā. Aṭṭhaṃso guḷaparimaṇḍaloti so pana jīvo kadāci aṭṭhaṃso hoti kadāci guḷaparimaṇḍalo. Yojanānaṃ sataṃ pañcāti kevalībhāvaṃ patto pañcayojanasatubbedho hoti. Ko jīvaṃ chettumarahatīti niccaṃ nibbikāraṃ jīvaṃ ko nāma satthādīhi chindituṃ arahati, na so kenaci vikopaneyyoti vadati.

686. Suttaḡuḷeti veṭhetvā katasuttaḡuḷe. Khitteti nibbeṭṭhanavasena khitte. Nibbeṭṭhentaṃ palāyatīti pabbate vā rukkhagge vā ṭhatvā nibbeṭṭhiyamānaṃ khittaṃ suttaḡuḷaṃ nibbeṭṭhentaṃ gacchati, sutte khīṇe na gacchati. Evamevanti yathā taṃ suttaḡuḷaṃ nibbeṭṭhiyamānaṃ gacchati, sutte khīṇe na gacchati, evameva so jīvo “cullāsīti mahākappino satasahassāni”ti vuttakārameva attabhāvagūḷaṃ nibbeṭṭhento palāyati pavattati, tato uddhaṃ na pavattati.

687. Evameva ca so jīvoti yathā koci puriso attano nivāsagāmato nikkhamitvā tato aññaṃ gāmaṃ pavisati kenacideva karaṇīyena, evameva so jīvo ito sarīrato nikkhamitvā aññaṃ aparaṃ sarīraṃ niyatavasena pavisatīti adhippāyo. Bondinti kāyaṃ.

689. Cullāsītīti caturāsīti. Mahākappinoti mahākappānaṃ. Tattha “ekamhā mahāsarā anotattādito vassasate vassasate kusaggena ekekaṃ udakabinduṃ nīharante iminā upakkamena sattakkhattuṃ tamhi sare nirudake jāte eko mahākappo nāma hoti”ti vatvā “evarūpānaṃ mahākappānaṃ caturāsītisatasahassāni saṃsārassa parimāṇa”nti vadanti. Ye bālā ye ca paṇḍitāti ye andhabālā, ye ca sappañña, sabbepi te. Saṃsāraṃ khepayitvānāti yathāvuttakālaparicchedaṃ saṃsāraṃ aparāparuppattivasena khepetvā. Dukkassantaṃ karissareti vaṭṭadukkhassa pariyaṇtaṃ pariyoṣānaṃ karissanti. Paṇḍitāpi antarā sujjhitaṃ na sakkonti, bālāpi tato uddhaṃ nappavattantīti tassa laddhi.

690. Mitāni sukhadukkhāni, doṇehi piṭakehi cāti sattānaṃ sukhadukkhāni nāma doṇehi piṭakehi mānabhājanehi mitāni viya yathāvuttakālaparicchedeneva parimitattā paccekañca tesam tesam sattānaṃ tāni niyatipariṇāmajāni parimitāni. Tayidaṃ jino sabbaṃ pajānāti jinabhūmiyaṃ ṭhito kevalaṃ pajānāti saṃsārassa samatikkantattā. Saṃsāre pana paribbhamati sammūlḥāyaṃ itarā pajā.

691. Evaṃdiṭṭhi pure āsinti yathāvuttanattikadiṭṭhiko pubbeva ahaṃ ahosiṃ. Sammūḷho mohapārutoti yathāvuttāya diṭṭhiyā hetubhūtena sammohena sammūḷho, taṃsahajātena pana mohena pāruto, paṭicchāditakusalabījoti adhippāyo.

692. Evaṃ pubbe yā attano uppannā pāpadiṭṭhi, tassā vasena kataṃ pāpakammaṃ dassetvā idāni attanā āyatīṃ anubhavitabbāṃ tassa phalaṃ dassento “oraṃ me chahi māsehi”tiādimāha.

695-697. Tattha vassāni satasahassānīti vassānaṃ satasahassāni, atikkamitvāti vacanaseso. Bhummatthe vā etaṃ paccattavacanaṃ, vassesu satasahassesu vītivattesūti attho. Ghoso suyyati tāvadeti yadā ettako kālo atikkanto hoti, tāvadeva tasmīṃ kāle “idha paccantānaṃ vo mārīsā vassasatasahassaparimāṇo kālo atīto”ti evaṃ tasmīṃ niraye saddo suyyati. Lakkho eso, mahārāja, satabhāgavassakoṭiyoti satabhāgā satakoṭṭhāsā vassakoṭiyoti, mahārāja, niraye paccantānaṃ sattānaṃ āyuno eso lakkho eso paricchediti attho. Idaṃ vuttaṃ hoti - dasadasakaṃ sataṃ nāma, dasa satāni sahasaṃ nāma, dasadasasahassāni satasahassaṃ nāma, satasatasahassāni koṭi nāma, tāsāṃ koṭīnaṃ vasena satasahassavassakoṭiyoti satabhāgā vassakoṭiyoti. Sā ca kho nerayikānaṃyeva vassagaṇanāvasena veditabbā, na manussānaṃ, devānaṃ vā. Idīsāni anekāni vassakoṭisatasahassāni nerayikānaṃ āyu. Tenāha “koṭisatasahassāni, niraye paccare janā”ti. Yādisena pana pāpena sattā evaṃ nirayesu paccanti, taṃ nigamanavasena dassetuṃ “micchādiṭṭhī ca dussīlā, ye ca ariyūpavādino”ti vuttaṃ. Vedissantī anubhavissaṃ.

698-706. Evaṃ āyatīṃ attanā anubhavitabbāṃ pāpaphalaṃ dassetvā idāni “kena te brahmacariyena, ānubhāvo ayaṃ tavā”ti raññā pucchitamattaṃ ācikkhitvā taṃ saraṇesu ceva sīlesu ca paṭiṭṭhāpetukāmo “taṃ suṇohi mahārājā”tiādimāha. Tattha sīlesuposathe ratāti niccasīlesu ca uposathasīlesu ca abhiratā. Adāti adāsi. Taṃ dhammanti taṃ aṭṭhaṅgikaṃ maggaṃ amatapadañca.

709-712. Evaṃ petena saraṇesu sīlesu ca samādapito rājā pasannamānaso tena attano kataṃ upakāraṃ tāva kittetvā saraṇādīsū paṭiṭṭhahanto “atthakāmo”tiādikā tisso gāthā vatvā pubbe attanā gahitāya pāpikāya diṭṭhiyā paṭinissatṭhabhāvaṃ pakāsento “ophuṇāmi”ti gāthamāha.

Tattha ophuṇāmi mahāvāteti mahante vāte vāyante bhusaṃ viya taṃ pāpakaṃ diṭṭhiṃ, yakkha, tava dhammadesanāvāte ophuṇāmi niddhunāmi. Nadiyā vā sīghagāmiyāti sīghasotāya mahānadiyā vā tiṇakaṭṭhapaṇṇakasataṃ viya pāpikaṃ diṭṭhiṃ pavāhemīti adhippāyo. Vamāmi pāpikaṃ diṭṭhinti mama manomukhagataṃ pāpikaṃ diṭṭhiṃ ucchaḍḍayāmi. Tattha kāraṇamāha “buddhānaṃ sāsane rato”ti. Yasmā ekaṃsena amatāvahe buddhānaṃ bhagavantānaṃ sāsane rato abhirato, tasmā taṃ diṭṭhisāṅkhātāṃ visaṃ vamāmīti yojanā.

713. Ti osānagāthā saṅgītikārehi ṭhapitā. Tattha pāmokkhotipācīnadisābhimukho hutvā. Rathamāruhīti rājā gamanasajjaṃ attano rājarathaṃ abhiruhi, āruhya yakkhānubhāvena taṃ divasameva attano nagaraṃ patvā rājabhavanaṃ pāvīsi. So aparena samayena imaṃ pavattiṃ bhikkhūnaṃ ārocesi, bhikkhū taṃ therānaṃ ārocesuṃ, therā tatiyasaṅgītiyaṃ saṅgahaṃ āropesuṃ.

Nandakapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

4. Revatīpetavatthuvaṇṇanā

714-736. Uṭṭhehi, revate, supāpadhammeti idaṃ revatīpetavatthu. Taṃ yasmā revatīvimānavatthunā nibbisesaṃ, tasmā yadettha aṭṭhuppattiyāṃ gāthāsu ca vattabbaṃ, taṃ paramatthadīpaniyāṃ vimānavatthuvaṇṇanāyaṃ vuttanayeneva veditabbaṃ. Idañhi nandiyassa devaputtassa vasena vimānavatthupāliyaṃ saṅgahaṃ āropitampi revatīpaṭibaddhāya gāthāya vasena “revatīpetavatthu”nti petavatthupāliyaṃ saṅgahaṃ āropitanti daṭṭhabbaṃ.

Revatīpetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

5. Ucchupetavatthuvaṇṇanā

737-745. Idaṃ mama ucchuvanaṃ mahantanti idaṃ ucchupetavatthu. Tassa kā uppatti? Bhagavati veļuvane viharante aññataro puriso ucchukalāpaṃ khandhe katvā ekaṃ ucchuṃ khādanto gacchati. Atha aññataro upāsako sīlavā kalyāṇadhammo bāladārakena saddhiṃ tassa piṭṭhito piṭṭhito gacchati. Dārako ucchuṃ passitvā “dehī”ti parodati. Upāsako dārakaṃ parodantaṃ disvā taṃ purisaṃ saṅgaṇhanto tena saddhiṃ sallāpamakāsi. So pana puriso tena saddhiṃ na kiñci ālapi, dārakassa ucchukhaṇḍampi nādāsi. Upāsako taṃ dārakaṃ dassetvā “ayaṃ dārako ativiya rodati, imassa ekaṃ ucchukhaṇḍaṃ dehī”ti āha. Taṃ sutvā so puriso asahanto paṭihatacittaṃ upaṭṭhapetvā anādaravasena ekaṃ ucchulaṭṭhiṃ piṭṭhito khipi.

So aparena samayena kālaṃ katvā ciraṃ paribhāvitassa lobhassa vasena petesu nibbatti, tassa phalaṃ nāma sakakammasarikkhakaṃ hotīti aṭṭhakarīsamattaṃ ṭhānaṃ avattharantaṃ añjanavaṇṇaṃ musaladaṇḍaparimāṇehi ucchūhi ghanasañchannaṃ mahantaṃ ucchuvanaṃ nibbatti. Tasmīṃ khāditukāmatāya “ucchuṃ gahessāmī”ti upagatamatte taṃ ucchū abhihananti, so tena pucchito patati.

Athekadivasā āyasmā mahāmoggallāno rājagahaṃ piṇḍāya gacchanto antarāmagge taṃ petaṃ addasa. So therāṃ disvā attanā katakammaṃ pucchi -

737. “Idaṃ mama ucchuvanaṃ mahantaṃ, nibbattati puññaphalaṃ anappakaṃ;
Taṃ dāni me na paribhogameti, ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.
738. “Haññāmi khajjāmi ca vāyamāmi, parisakkāmi paribhuñjituṃ kiñci;
Svāhaṃ chinnathāmo kapaṇo lālapāmi, kissa kammaṃ ayaṃ vipāko.
739. “Vighāto cāhaṃ paripatāmi chamāyaṃ,
Parivattāmi vāricarova ghamme;
Rudato ca me assukā nigganti,
Ācikkha bhante kissa ayaṃ vipāko.
740. “Chāto kilanto ca pipāsito ca, santassito sātasukhaṃ na vinde;
Pucchāmi taṃ etamatthaṃ bhadante, kathaṃ nu ucchuparibhogaṃ
labheyya”nti.
741. “Pure tuvaṃ kammamakāsi attanā, manussabhūto purimāya jātiyā;
Ahañca taṃ etamatthaṃ vadāmi, sutvāna tvāṃ etamatthaṃ vijāna.
742. “Ucchuṃ tuvaṃ khādamāno payāto, puriso ca te piṭṭhito anvagacchi;
So ca taṃ paccāsanto kathesi, tassa tuvaṃ na kiñci ālapittha.

743. “So ca taṃ abhaṇantaṃ ayāci, dehayya ucchunti ca taṃ avoca;
Tassa tuvaṃ piṭṭhito ucchuṃ adāsi, tassetāṃ kammassa ayaṃ vipāko.
744. “Iṅha tvaṃ gantvāna piṭṭhito gaṇheyyāsi, gahetvāna taṃ khādassu
yāvadatthaṃ;
Teneva tvaṃ attamano bhavissasi, haṭṭho cudaggo ca pamodito cāti.
745. “Gantvāna so piṭṭhito aggahesi, gahetvāna taṃ khādi yāvadatthaṃ;
Teneva so attamano ahosi, haṭṭho cudaggo ca pamodito cā”ti. -

Vacanapaṭivacanagāthā petena therena ca vuttā.

737-738. Tattha kissāti kīdisassa, kammassāti adhippāyo. Haññāmīti vihaññāmi
vighātaṃ āpajjāmi. Vihaññāmīti vā vibādhiyāmi, visesato pīḷiyāmīti attho. Khajjāmīti
khādiyāmi, asipattasadihehi nisitehi khādantehi viya ucchupattehi kantiyāmīti attho.
Vāyamāmīti ucchuṃ khādituṃ vāyāmaṃ karomi. Parisakkāmīti payogaṃ karomi.
Paribhuñjitunti ucchurasāṃ paribhuñjitūṃ, ucchuṃ khāditunti attho. Chinnathāmoti
chinnasaho upacchinnathāmo, parikkhīṇabaloti attho. Kapaṇoti dīno. Lālapāmīti
dukkhena aṭṭito ativiya vilapāmi.

739. Vighātoti vighātavā, vihatabalo vā. Paripatāmi chamāyanti ṭhātuṃ asakkonto
bhūmiyaṃ papatāmi. Parivattāmīti paribbhamāmi. Vāricarovāti maccho viya.
Ghammeti ghammasantatte thale.

740-744. Santassitoti oṭṭhakaṇṭhataḷūnaṃ sosappattiyā suṭṭhu tasito. Sātasukhanti
sātabhūtaṃ sukhaṃ. Na vindeti na labhāmi. Tanti tuvaṃ. Vijānāti vijānāhi. Payātoti
gantūṃ āraddho. Anvagacchīti anubandhi. Paccāsantoti paccāsīsamāno. Tassetāṃ
kammassāti ettha etanti nipātamattaṃ, tassa kammassāti attho. Piṭṭhito gaṇheyyāsīti
attano piṭṭhipasseneva ucchuṃ gaṇheyyāsi. Pamoditoti pamudito.

745. Gahetvāna taṃ khādi yāvadatthanti therena āṇattiniyāmena ucchuṃ gahetvā
yathāruci khāditvā mahantaṃ ucchukalāpaṃ gahetvā therassa upanesi, thero taṃ
anuggaṇhanto teneva taṃ ucchukalāpaṃ gāhāpetvā veḷuvanaṃ gantvā bhagavato
adāsi, bhagavā bhikkhusaṅghena saddhiṃ taṃ paribhuñjitvā anumodanaṃ akāsi,
peto pasannacitto vanditvā gato, tato paṭṭhāya yathāsukhaṃ ucchuṃ paribhuñji.

So aparena samayena kālaṃ katvā tāvatimṣesu uppajji. Sā panesā petassa pavatti
manussaloke pākaṭā ahosi. Atha manussā satthāraṃ upasaṅkamitvā taṃ pavattiṃ
pucchiṃsu. Satthā tesāṃ tamatthaṃ vitthārato kathetvā dhammaṃ desesi, taṃ
sutvā manussā maccheramalato paṭiviratā ahesunti.

Ucchupetavattuvuṇṇanā niṭṭhitā.

6. Kumārapetavattuvuṇṇanā

746-752. Sāvatti nāma nagaranti idaṃ satthā jetavane viharanto dve pete ārabha
kathesi. Sāvattiyaṃ kira kosalarañño dve puttā pāsādikā paṭhamavaye ṭhitā
yobbanamadamattā paradārakammaṃ katvā kālaṃ katvā parikhāpiṭṭhe petā hutvā
nibbattiṃsu. Te rattiyaṃ bheravena saddena parideviṃsu. Manussā taṃ sutvā
bhītatasiṭā “evaṃ kate idaṃ avamaṅgalaṃ vūpasammatī”ti buddhappamukhassa

bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ datvā taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesuṃ. Bhagavā “upāsakā tassa saddassa savanena tumhākaṃ na koci antarāyo”ti vatvā tassa kāraṇaṃ ācikkhitvā tesāṃ dhammaṃ desetuṃ -

746. “Sāvatthi nāma nagaraṃ, himavantassa passato;
Tattha āsuṃ dve kumārā, rājaputtāti me sutāṃ.

747. “Sammattā rājanīyesu, kāmassādābhinandino;
Paccuppannasukhe giddhā, na te passiṃsunāgataṃ.

748. “Te cutā ca manussattā, paralokaṃ ito gatā;
Tedha ghosentyadissantā, pubbe dukkaṭamattano.

749. “Bahūsu vata santesu, deyyadhamme upaṭṭhite;
Nāsakkhimhā ca attānaṃ, parittaṃ kātuṃ sukhāvahaṃ.

750. “Kiṃ tato pāpakaṃ assa, yaṃ no rājakulā cutā;
Upapannā pettivisayaṃ, khuppipāsasamappitā.

751. “Sāmino idha hutvāna, honti asāmino tahiṃ;
Bhamanti khuppipāsāya, manussā unnatonatā.

752. “Etamādīnavaṃ ñatvā, issaramadasambhavaṃ;
Pahāya issaramadaṃ, bhava saggagato naro;
Kāyassa bheda sappañño, saggāṃ so upapajjatī”ti - gāthā abhāsi;

746. Tattha iti me sutanti na kevalaṃ attano ñāṇena diṭṭhameva, atha kho loka pākaṭabhāvena evaṃ mayā sutanti attho.

747. Kāmassādābhinandinoti kāmaguṇesu assādasena abhinandanasīlā. Paccuppannasukhe giddhāti vattamānasukhamatte giddhā gathitā hutvā. Na te passiṃsunāgatanti duccharitaṃ pahāya sucaritaṃ caritvā anāgataṃ āyatiṃ devamanussesu laddhabbaṃ sukhaṃ te na cintesuṃ.

748. Tedha ghosentyadissantāti te pubbe rājaputtabhūtā petā idha sāvatthiyā samīpe adissamānarūpā ghosenti kanti. Kiṃ kantiṃ āha “pubbe dukkaṭamattano”ti.

749. Idāni tesāṃ kandanassa kāraṇaṃ hetuto ca phalato ca vibhajitvā dassetuṃ “bahūsu vata santesū”tiādi vuttaṃ.

Tattha bahūsu vata santesūti anekesu dakkhiṇeyyesu vijjamānesu. Deyyadhamme upaṭṭhiteti attano santake dātabbadeyyadhammepi samīpe ṭhite, labbhamāneti attho. Parittaṃ sukhāvahanti appamattakampi āyatiṃ sukhāvahaṃ puññaṃ katvā attānaṃ sotthiṃ nirupaddavaṃ kātuṃ nāsakkhimhā vatāti yojanā.

750. Kiṃ tato pāpakaṃ assāti tato pāpakaṃ lāmakāṃ nāma kiṃ aññaṃ assa siyā. Yaṃ no rājakulā cutāti yena pāpakammaṇa mayaṃ rājakulato cutā idha pettivisayaṃ upapannā petesu nibbattā khuppipāsasamappitā vicarāmāti attho.

751. Sāmino idha hutvānāti idha imasmiṃ loka yasmiṃyeva ṭhāne pubbe sāmino hutvā vicaranti, tahiṃ tasmīyeva ṭhāne honti assāmino. Manussā unnatonatāti manussakāle sāmino hutvā kālakatā kammavasena onatā bhamanti khuppipāsāya,

passa saṃsārapakatinti dasseti.

752. Etamādīnaṃ ṇātvā, issaramadasambhavanti etaṃ issariyamadavasena sambhūtaṃ apāyūpapattisaṅkhātaṃ ādīnaṃ dosaṃ ṇātvā pahāya issariyamadaṃ puññappasuto hutvā. Bhava saggaṃ naroti saggaṃ devalokaṃ gatoyeva bhaveyya.

Iti satthā tesāṃ petānaṃ pavattiṃ kathetvā tehi manussehi kataṃ dānaṃ tesāṃ petānaṃ uddisāpetvā sampattaparisāya ajjhāsayānurūpaṃ dhammaṃ desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahoṣīti.

Kumārapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

7. Rājaputtapetavatthuvaṇṇanā

753-765. Pubbe katānaṃ kammānanti idaṃ satthā jetavane viharanto rājaputtapetaṃ ārabha kathesi. Tattha yo so atīte kitavassa nāma rañño putto atīte paccekabuddhe aparajjhivā bahūni vassasahassāni niraye paccitvā tasseeva kammaṃ vipākāvasesena petesu uppanno. So idha “rājaputtapeto”ti adhippeto. Tassa vatthu heṭṭhā sāṇavāsi petavatthumhi vitthārato āgatameva, tasmā tattha vuttanayeneva gahetabbaṃ. Satthā hi tadā therena attano ṇātipetānaṃ pavattiyā kathitāya “na kevalaṃ tava ṇātakāyeva, atha kho tvampi ito anantarātīte attabhāve peto hutvā mahādukkhaṃ anubhavī”ti vatvā tena yācito -

753. “Pubbe katānaṃ kammānaṃ, vipāko mathaye maṇaṃ;
Rūpe sadde rase gandhe, phoṭṭhabbe ca manorame.

754. “Iccaṃ gītaṃ ratiṃ khiḍḍaṃ, anubhutvā anappakaṃ;
Uyyāne paricaritvā, pavisanto giribbaṃ.

755. “Isiṃ sunettamaddakkhi, attadantaṃ samāhitaṃ;
Appicchaṃ hirisampannaṃ, uñche pattaṃ gate rataṃ.

756. “Hatthikkhandhato oruyha, laddhā bhanteti cābravi;
Tassa pattaṃ gahetvāna, uccaṃ paggayha khattiyo.

757. “Thaṇḍile pattaṃ bhinditvā, hasamāno apakkami;
Rañño kitavassāhaṃ putto, kiṃ maṃ bhikkhu karissasi.

758. “Tassa kammaṃ pharusassa, vipāko kaṭuko ahu;
Yaṃ rājaputto vedesi, nirayamhi samappito.

759. “Chaleva caturāsīti, vassāni nahutāni ca;
Bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho, niraye katakibbiso.

760. “Uttānopi ca paccittha, nikujjo vāmadakkhiṇo;
Uddhampādo tīhito ceva, ciraṃ bālo apaccatha.

761. “Bahūni vassasahassāni, pūgāni nahutāni ca;
Bhusaṃ dukkhaṃ nigacchittho, niraye katakibbiso.

762. “Etādisaṃ kho kaṭukaṃ, appaduṭṭhappadosinaṃ;

Paccanti pāpakammantā, isimāsajja subbatam.

763. “So tattha bahuvasāni, vedayitvā bahum dukham;
Khuppipāsahato nāma, peto āsi tato cuto.

764. “Etamādīnavam űatvā, issaramadasambhavam;
Pahāya issaramadam, nivātamānūvattaye.

765. “Diṭṭheva dhamme pāsamsa, yo buddhesu sagāravo;
Kāyassa bheda sappañño, saggaṃ so upapajjati”ti. -

Idam petavatthum kathesi.

753. Tattha pubbe katānam kammānam, vipāko mathaye mananti purimāsu jāṭisu
katānam akusalakammānam phalam ulāram hutvā uppajjamānam andhabālānam
cittam mathayeyya abhibhaveyya, paresam anattakaraṇamukhena attano attham
uppādeyyāti adhippāyo.

Idāni tam cittamathanam visayena saddhim dassetum “rūpe sadde”tiādi vuttam.
Tattha rūpeti rūpahetu, yathicchitassa manāpiyassa rūpārammaṇassa
paṭilābhanimittanti attho. Saddetiādīsupi eseva nayo.

754. Evaṃ sādharmaṇato vuttamattham asādhāraṇato niyamevā dassento “naccam
gīta”ntiādimāha. Tattha ratinti kāmaratiṃ. Khiddanti sahāyakādīhi keḷim. Giribbajanti
rājagaham.

755. Isinti asekkhānam sīlakkhandhādīnam esanaṭṭhena isim. Sunettanti
evamnamakam paccekabuddham. Attadantanti uttāmena damathena damitacittam.
Samāhitanti arahattaphalasamādhinā samāhitam. Uñche pattagata ratanti uñchena
bhikkhācārena laddhe pattagata pattapariyāpanne āhāre ratam santuṭṭham.

756. Laddhā, bhanteti cābravīti “api, bhante, bhikkhā laddhā”ti vissāsajanānattham
kathesi. Uccam paggayhāti uccataram katvā pattam ukkhipitvā.

757. Thaṇḍile pattam bhinditvāti kharakaṭhine bhūmippadese khipanto pattam
bhinditvā. Apakkamīti thokam apasakki. Apasakkanto ca “akāraṇeneva andhabālo
mahantam anattam attano akāsi”ti karuṇāyanavasena oloketam paccekabuddham
rājaputto āha “rañño kitavassāham putto, kiṃ maṃ bhikkhu karissasi”ti.

758. Pharussāti dāruṇassa. Kaṭukoti anīṭṭho. Yanti yaṃ vipākam. Samappitoti allīno.

759. Chaḷeva caturāsīti, vassāni nahutāni cāti uttāno nipanno
caturāsītivassasahassāni, nikujjo, vāmapassena, dakkhiṇapassena, uddhampādo,
olambiko, yathāṭṭhito cāti evaṃ cha caturāsīsahassāni vassāni honti. Tenāha -

760. “Uttānopi ca paccittha, nikujjo vāmadakkhiṇo;
Uddhampādo ṭhito ceva, ciraṃ bālo apaccathā”ti.

Tāni pana vassāni yasmā anekāni nahutāni honti, tasmā vuttam “nahutāni”ti.
Bhusam dukkham nigacchitthoti ativiya dukkham pāpuṇi.

761. Pūgānīti vassasamūhe, idha purimagāthāya ca accantasamyoge
upayogavacanam daṭṭhabbam.

762. Etādisanti evarūpaṃ. Kaṭukanti atidukkhaṃ, bhāvanapaṃsakaniddesoṃ
“ekamantaṃ nisīdī”tiādīsu viya. Appaduṭṭhappadosinaṃ isiṃ subbataṃ āsajja
āsādetvā pāpakammantā puggalā evarūpaṃ kaṭukaṃ ativiya dukkhaṃ paccantīti
yojanā.

763. Soti so rājaputtapeto. Tatthāti niraye. Vedayitvāti anubhavitvā. Nāmāti
byattapākaṭabhāvena. Tato cutoti nirayato cuto. Sesam vuttanayameva.

Evam bhagavā rājaputtapetakathāya tattha sannipatitaṃ mahājanaṃ saṃvejetvā
upari saccāni pakāsesi. Saccapariyosāne bahū sotāpattiphalādīni sampāpuṇiṃsūti.

Rājaputtapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

8. Gūthakhādakapetavatthuvaṇṇanā

766-773. Gūthakūpato uggantvāti idaṃ satthari jetavane viharante ekaṃ
gūthakhādakapetaṃ ārambha vuttaṃ. Sāvattiyā kira avidūre aññatarasmiṃ
gāmake eko kuṭumbiko attano kulūpakaṃ bhikkhuṃ uddissa vihāraṃ kāresi. Tattha
nānājanapadato bhikkhū āgantvā paṭivasimsu. Te disvā manussā pasannacittā
paṇītena paccayena upaṭṭhahimsu. Kulūpako bhikkhu taṃ asahamāno issāpakato
hutvā tesam bhikkhūnaṃ dosaṃ vadanto kuṭumbikaṃ ujjhāpesi. Kuṭumbiko te
bhikkhū kulūpakaṃ paribhavanto paribhāsi. Atha kulūpako kālaṃ katvā tasmiṃyeva
vihāre vaccakuṭiyaṃ peto hutvā nibbatti, kuṭumbiko pana kālaṃ katvā tasseeva upari
peto hutvā nibbatti. Athāyasmā mahāmoggallāno taṃ disvā pucchanto -

766. “Gūthakūpato uggantvā, ko na dīno patitṭhasi;
Nissaṃsayam pāpakammanto, kiṃ nu saddahase tuva”nti. -

Gāthamāha. Taṃ sutvā peto -

767. “Ahaṃ bhadante petomhi, duggato yamalokiko;
Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gato”ti. -

Gāthāya attānaṃ ācikkhi. Atha naṃ thero -

768. “Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ;
Kissakammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasī”ti. -

Gāthāya tena katakammaṃ pucchi. So peto -

769. “Ahu āvāsiko mayhaṃ, issukī kulamaccharī;
Ajjhāsito mayhaṃ ghare, kadariyo paribhāsako.

770. “Tassāhaṃ vacanaṃ sutvā, bhikkhavo paribhāsisaṃ;
Tassakammavipākena, petalokaṃ ito gato”ti. -

Dvīhi gāthāhi attanā katakammaṃ kathesi.

769. Tattha ahu āvāsiko mayhanti mayhaṃ āvāse mayā katavihāre eko bhikkhu
āvāsiko nibaddhavasanaṃ ahosi. Ajjhāsito mayhaṃ ghareti kulūpakabhāvena mama
gehe taṇhābhinivesavasena abhinivīṭṭho.

770. Tassāti tassa kulūpakabhikkhussa. Bhikkhavoti bhikkhū. Paribhāsisanti akkosim.
Petalokaṃ ito gatoti iminā ākārena petayoniṃ upagato petabhūto.

Taṃ sutvā thero itarassa gatiṃ pucchanto -

771. “Amitto mittavaṇṇena, yo te āsi kulūpako;
Kāyassa bhedaṃ duppañño, kiṃ nu pecca gatiṃ gato”ti. -

Gāthamāha. Tattha mittavaṇṇenāti mittapaṭirūpena mittapaṭirūpatāya.

Puna peto therassa tamatthaṃ ācikkhanto -

772. “Tassevāhaṃ pāpakammassa, sīse tiṭṭhāmi matthake;
So ca paravisayaṃ patto, mameva paricārako.
773. “Yaṃ bhadante hadantaññe, etaṃ me hoti bhojanaṃ;
Ahañca kho yaṃ hadāmi, etaṃ so upajīvati”ti. - gāthādvayamāha;

772. Tattha tassevāti tasseva mayhaṃ pubbe kulūpakabhikkhubhūtaṃ petassa. Pāpakammassaṃti pāpasamācārassa. Sīse tiṭṭhāmi matthaketi sīse tiṭṭhāmi, tiṭṭhanto ca matthake eva tiṭṭhāmi, na sīsappamāṇe ākāseti attho. Paravisayaṃ pattoti manussalokaṃ upādāya paravisayabhūtaṃ pettivisayaṃ patto. Mamevāti mayhaṃ eva paricārako ahoṣīti vacanaseso.

773. Yaṃ bhadante hadantaññeti bhadante, ayya mahāmoggallāna, tassaṃ vaccaṃ kuṭṭhiyaṃ yaṃ aññe uhadanti vaccaṃ ossajanti. Etaṃ me hoti bhojananti etaṃ vaccaṃ mayhaṃ divase divase bhojanaṃ hoti. Yaṃ hadāmiṃti taṃ pana vaccaṃ khāditvā yampahaṃ vaccaṃ karomi. Etaṃ so upajīvatiṃti etaṃ mama vaccaṃ so kulūpakapeto divase divase khādanavasena upajīvati, attabhāvaṃ yāpetiṃti attho.

Tesu kuṭumbiko pesale bhikkhū “evaṃ āhāraparibhogato varaṃ tumhākaṃ gūthakhādana”nti akkosi. Kulūpako pana kuṭumbikampi tathāvacane samādapetvā sayaṃ tathā akkosi, tenassa tatopi paṭikuṭṭhataraṃ jīvikā ahoṣi. Āyasmā mahāmoggallāno taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi. Bhagavā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā upavāde ādīnavaṃ dassetvā sampattaparīsāya dhammaṃ desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahoṣīti.

Gūthakhādakapetavattuvaṇṇanā niṭṭhitā.

9. Gūthakhādakapetavattuvaṇṇanā

774-781. Gūthakūpato uggantvāti idaṃ satthari jetavane viharante aññataraṃ gūthakhādakapetiṃ ārabba vuttaṃ. Tassā vatthu anantaravattuṃ adisaṃ. Tattha upāsakena vihāro kāritoti upāsakassa vasena āgataṃ, idha pana upāsikāyāti ayameva viseso. Sesaṃ vattuṃsmiṃ gāthāsu ca apubbaṃ natthi.

Gūthakhādakapetavattuvaṇṇanā niṭṭhitā.

10. Gaṇapetavattuvaṇṇanā

782-792. Naggā dubbaṇṇarūpāthāti idaṃ satthari jetavane viharante sambahule pete ārabba vuttaṃ. Sāvatthiyaṃ kira sambahulā manussā gaṇabhūtā assaddhā appasannā maccheramalapariyuṭṭhitacittā dānādisucaritavimukhā hutvā ciraṃ jīvitvā kāyassa bhedaṃ nagarassa samīpe petayoniyaṃ nibbattiṃsu. Athekadivasayaṃ āyasmā mahāmoggallāno sāvatthiyaṃ piṇḍāya gacchanto antarāmagge pete disvā -

782. “Naggā dubbaṇṇarūpāthā, kisā dhamanisanthatā;

Upphāsulikā kisikā, ke nu tumhettha mārīsā’ti. -

Gāthāya pucchi. Tattha dubbaṇṇarūpātthāti dubbaṇṇasarīrā hotha. Ke nu tumhetthāti tumhe ke nu nāma bhavatha. Mārīsāti te attano sārūppavasena ālapati.

Taṃ sutvā petā -

783. “Mayaṃ bhadante petamhā, duggatā yamalokikā;
Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gatā’ti. -

Gāthāya attano petabhāvaṃ pakāsetvā puna therena -

784. “Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ;
Kissakammavipākena, petalokaṃ ito gatā’ti. -

Gāthāya katakammaṃ pucchitā -

785. “Anāvaṭesu titthesu, vicinimhaddhamāsakaṃ;
Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

786. “Nadiṃ upema tasitā, rittakā parivattati;
Chāyaṃ upema uṇhesu, ātapo parivattati.

787. “Aggivaṇṇo ca no vāto, ḍahanto upavāyati;
Etaṇca bhante arahāma, aññaṇca pāpakaṃ tato.

788. “Api yojanāni gacchāma, chātā āhāragedhino;
Aladdhāva nivattāma, aho no appapuññatā.

789. “Chātā pamucchitā bhantā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā;
Uttānā paṭikirāma, avakujjā patāmase.

790. “Te ca tattheva patitā, bhūmiyaṃ paṭisumbhitā;
Uraṃ sīsaṇca ghaṭṭema, aho no appapuññatā.

791. “Etaṇca bhante arahāma, aññaṇca pāpakaṃ tato;
Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.

792. “Te hi nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ;
Vadaññū sīlasampannā, kāhāma kusalaṃ bahu’nti. -

Attanā katakammaṃ kathesuṃ.

788. Tattha api yojanāni gacchāmāti anekānipi yojanāni gacchāma. Kathaṃ? Chātā āhāragedhinoti, cirakālaṃ jighacchāya jighacchitā āhāre giddhā abhigijjhantā hutvā, evaṃ gantvāpi kiñci āhāraṃ aladdhāyeva nivattāma. Appapuññatāti apuññatā akatakalyāṇatā.

789. Uttānā paṭikirāmāti kadāci uttānā hutvā vikiriya mānaṅgapaccaṅgā viya vattāma. Avakujjā patāmaseti kadāci avakujjā hutvā patāma.

790. Te cāti te mayaṃ. Uraṃ sīsañca ghaṭṭemāti avakujjā hutvā patitā utthātum asakkontā vedhantā vedanāppattā attano attano uraṃ sīsañca paṭighaṃsāma. Sesam heṭṭhā vuttanayameva.

Thero taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi. Bhagavā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparīsāya dhammaṃ desesi. Taṃ sutvā mahājano maccheramalaṃ pahāya dānādisucaritanirato ahoṣīti.

Gaṇapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

11. Pāṭaliputtapetavatthuvaṇṇanā

793-795. Diṭṭhā tayā nirayā tiracchānayanīti idaṃ satthari jetavane viharante aññataraṃ vimānapetaṃ ārabba vuttaṃ. Sāvattvivāsino kira pāṭaliputtavāsino ca bahū vāṇijā nāvāya suvaṇṇabhūmiṃ agamiṃsu. Tattheko upāsako ābādhiko mātugāme paṭibaddhacitto kālamakāsī. So katakusalopi devaḷokaṃ anupapajjitvā itthiyā paṭibaddhacittatāya samuddamajjhe vimānapeto hutvā nibbatti. Yassaṃ pana so paṭibaddhacitto, sā itthī suvaṇṇabhūmigāminiṃ nāvaṃ abhiruyha gacchati. Atha kho so peto taṃ itthiṃ gahetukāmo nāvāya gamanaṃ uparundhi. Atha vāṇijā “kena nu kho kāraṇena ayaṃ nāvā na gacchatī”ti vīmaṃsantā kālakaṇṇisaḷākāṃ vicāresuṃ. Amanussiddhiyā yāvatatiyaṃ tassā eva itthiyā pāpuṇi, yassaṃ so paṭibaddhacitto. Taṃ disvā vāṇijā veḷukalāpaṃ samudde otāretvā tassa upari taṃ itthiṃ otāresuṃ. Itthiyā otāritamattāya nāvā vegena suvaṇṇabhūmiṃ abhimukhā pāyāsī. Amanusso taṃ itthiṃ attano vimānaṃ āropetvā tāya saddhiṃ abhirami.

Sā ekaṃ saṃvaccharaṃ atikkamitvā nibbinnarūpā taṃ petaṃ yācantī āha - “ahaṃ idha vasantī mayhaṃ samparāyikaṃ atthaṃ kātuṃ na labhāmi, sādhu, mārisa, maṃ pāṭaliputtameva nehi”ti. So tāya yācito -

793. “Diṭṭhā tayā nirayā tiracchānayani, petā asurā athavāpi mānusā devā;
Sayamaddasa kammavipākamattano, nessāmi taṃ pāṭaliputtamakkhataṃ;
Tattha gantvā kusalaṃ karohi kamma”nti. -

Gāthamāha. Tattha diṭṭhā tayā nirayāti ekacce paccekanirayāpi tayā diṭṭhā. Tiracchānayanīti mahānubhāvā nāgasupaṇṇāditiracchānāpi diṭṭhā tayāti yojanā. Petāti khuppiṇāpāsādibhedā petā. Asurāti kālakaṇṇikāpāsādibhedā asurā. Devāti ekacce cātumahārājikā devā. So kira attano ānubhāvena antarantarā taṃ gahetvā paccekanirayādi ke dassento vicarati, tena evamāha. Sayamaddasa kammavipākamattanoti nirayādi ke visesato gantvā passantī sayameva attanā katakammānaṃ vipākaṃ paccakkhato addasa adakkhi. Nessāmi taṃ pāṭaliputtamakkhataṃ idānāhaṃ taṃ akkhataṃ kenaci aparikkhataṃ manussarūpeneva pāṭaliputtaṃ nayissāmi. Tvaṃ pana tattha gantvā kusalaṃ karohi kammaṃ, kammavipākassa paccakkhato diṭṭhattā yuttapayuttā puññaniratā hohīti attho.

Atha sā itthī tassa vacanaṃ sutvā attamanā -

794. “Atthakāmosi me yakkha, hitakāmosi devate;
Karomi tuyhaṃ vacanaṃ, tvaṃsi ācariyo mama.

795. “Diṭṭhā mayā nirayā tiracchānayani, petā asurā athavāpi mānusā devā;
Sayamaddasaṃ kammavipākamattano, kāhāmi puññāni anappakānī”ti. -

Gāthamāha.

Atha so peto taṃ itthiṃ gahetvā ākāseṇa gantvā pāṭaliputtanagarassa majjhe ṭhapetvā pakkāmi. Athassā ñātimittādayo taṃ disvā “mayāṃ pubbe samudde pakkhittā matāti assumha. Sā ayaṃ diṭṭhā vata, bho, sotthinā āgatā”ti abhinandamānā samāgantvā tassā pavattiṃ pucchimsu. Sā tesāṃ ādito paṭṭhāya attanā diṭṭhaṃ anubhūtañca sabbāṃ kathesi. Sāvattvivāsinopi kho te vāṇijā anukkamena sāvattiṃ upagatakāle satthu santikaṃ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṃ nisinnā taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesuṃ. Bhagavā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā catunnaṃ parisānaṃ dhammaṃ desesi. Taṃ sutvā mahājano saṃvegajāto dānādikusaladhammanirato ahoṣīti.

Pāṭaliputtapetavattuvavaṇṇanā niṭṭhitā.

12. Ambavanapetavattuvavaṇṇanā

796-799. Ayañca te pokkharaṇī surammāti idaṃ satthari sāvattiyaṃ viharante ambapetaṃ ārabha vuttaṃ. Sāvattiyaṃ kira aññataro gahapati parikkhīṇabhogo ahoṣi. Tassa bhariyā kālamakāsi, ekā dhītāyeva hoti. So taṃ attano mittassa gehe ṭhapetvā iṇavasena gahitena kahāpaṇasatena bhaṇḍaṃ gahetvā satthena saddhiṃ vaṇijjāya gato, na cireneva mūlena saha udayabhūtāni pañca kahāpaṇasatāni labhitvā satthena saha paṭinivatti. Antarāmagge corā pariyuṭṭhāya satthaṃ pāpuṇimsu, satthikā ito cito ca palāyimsu. So pana gahapati aññatarasmīṃ gacche kahāpaṇe nikkhipitvā avidūre nilīyi. Corā taṃ gahetvā jīvītā voropesuṃ. So dhanalobhena tattheva peto hutvā nibbatti.

Vāṇijā sāvattiṃ gantvā tassa dhītuyā taṃ pavattiṃ ārocesuṃ. Sā pitu maraṇena ājīvikābhayena ca ativiya sañjātadomanassā bālhaṃ paridevi. Atha naṃ so pitu sahāyo kuṭumbiko “yathā nāma kulālabhājanaṃ sabbāṃ bhedanapariyantaṃ, evameva sattānaṃ jīvitaṃ bhedanapariyantaṃ. Maraṇaṃ nāma sabbasādhāraṇaṃ appaṭikārañca, tasmā mā tvaṃ pitari atibālhaṃ soci, mā paridevi, ahaṃ te pitā, tvaṃ mayhaṃ dhītā, ahaṃ tava pitu kiccaṃ karomi, tvaṃ pituno gehe viya imasmīṃ gehe avimaṇā abhiraṃassū”ti vatvā samassāsesi. Sā tassa vacanena paṭippassaddhasokā pitari viya tasmīṃ sañjātagāravabahuṃmānā attano kapaṇabhāvena tassa veyyāvaccakārini hutvā vattamānā pitaraṃ uddissa matakiccaṃ kātukāmā yāguṃ pacitvā manosilāvaṇṇāni suparipakkāni madhurāni ambaphalāni kaṃsapātiyaṃ ṭhapetvā yāguṃ ambaphalāni ca dāsiyā gāhāpetvā vihāraṃ gantvā satthāraṃ vanditvā evamāha - “bhagavā mayhaṃ dakkhiṇāya paṭiggahaṇena anuggahaṃ karoṭhā”ti. Satthā mahākaruṇāya saṅcoditamānaso tassā manorathaṃ pūrento nisajjākāraṃ dassesi. Sā haṭṭhatuṭṭhā paññattavarabuddhāsane attanā upanītaṃ suvisuddhavatthaṃ attharivā adāsi, nisīdi bhagavā paññatte āsane.

Atha sā bhagavato yāguṃ upanāmesi, paṭiggahesi bhagavā yāguṃ. Atha saṅghaṃ uddissa bhikkhūnampi yāguṃ datvā puna dhotahatthā ambaphalāni bhagavato upanāmesi, bhagavā tāni paribhuñji. Sā bhagavantaṃ vanditvā evamāha - “yā me, bhante, paccattharaṇayāguambaphaladānavasena pavattā dakkhiṇā, sā me pitaraṃ pāpuṇātū”ti. Bhagavā “evaṃ hotū”ti vatvā anumodanaṃ akāsi. Sā bhagavantaṃ vanditvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. Tāya dakkhiṇāya samuddiṭṭhamattāya so peto ambavanaṇṇāyānavimānakappaṇapokkharaṇiyo mahatiñca dibbasampattiṃ paṭilabhi.

Atha te vāṇijā aparena samayena vaṇijjāya gacchantā tameva maggaṃ paṭipannā pubbe vasitaṭṭhāne ekarattiṃ vāsaṃ kappesum. Te disvā so vimānapeto uyyānavimānādīhi saddhiṃ tesam attānaṃ dassesi. Te vāṇijā taṃ disvā tena laddhasampattiṃ pucchantā -

796. “Ayañca te pokkharaṇī surammā, samā sutitthā ca mahodakā ca;
Supupphitā bhamaragaṇānukiṇṇā, kathaṃ tayā laddhā ayaṃ manuññā.
797. “Idaṅca te ambavanaṃ surammaṃ, sabbotukaṃ dhārayate phalāni;
Supupphitaṃ bhamaragaṇānukiṇṇaṃ, kathaṃ tayā laddhamidaṃ vimāna”nti.
-

Imā dve gāthā avocum.

796. Tattha surammāti suṭṭhu ramaṇīyā. Samāti samatalā. Sutitthāti ratanamayasopānatāya sundaratitthā. Mahodakāti bahujaḷā.

797. Sabbotukanti pupphūpagaphalūpagarukkhādīhi sabbesu utūsu sukhāvahaṃ. Tenāha “dhārayate phalāni”ti. Supupphitanti niccaṃ supupphitaṃ.

Taṃ sutvā peto pokkharaṇiādīnaṃ paṭilābhakāraṇaṃ ācikkhanto -

798. “Ambapakkaṃ dakaṃ yāgu, sītacchāyā manoramā;
Dhītāya dinnadānena, tena me idha labbhatī”ti. -

Gāthamāha. Tattha tena me idha labbhatīti yaṃ taṃ bhagavato bhikkhūnañca ambapakkaṃ udakaṃ yāguñca mamaṃ uddissa dentiyaṃ mayhaṃ dhītāya dinnam dānaṃ, tena me dhītāya dinnadānena idha imasmim dibbe ambavane sabbotukaṃ ambapakkaṃ, imissā dibbāya manuññāya pokkharaṇiyā dibbaṃ udakaṃ, yāguya attharaṇassa ca dānena uyyānavimānakapparukkhādīsu sītacchāyā manoramā idha labbhati, samijjhatīti attho.

Evañca pana vatvā so peto te vāṇije netvā tāni pañca kahāpaṇasatāni dassetvā “ito upaḍḍhaṃ tumhe gaṇhatha, upaḍḍhaṃ mayā gahitaṃ iṇaṃ sodhetvā sukhena jīvatūti mayhaṃ dhītāya dethā”ti āha. Vāṇijā anukkamena sāvatthiṃ patvā tassa dhītāya kathetvā tena attano dinnabhāgampi tassā eva adamsu. Sā kahāpaṇasataṃ dhanikānaṃ datvā itaraṃ attano pitu sahāyassa tassa kuṭumbikassa datvā sayam veyyāvaccaṃ karonti nivasati. So “idaṃ sabbaṃ tuyhaṃyeva hotū”ti tassāyeva paṭidatvā taṃ attano jeṭṭhaputtassa gharasāminiṃ akāsi.

Sā gacchante kāle ekaṃ puttaṃ labhitvā taṃ upalālentī -

799. “Sandiṭṭhikaṃ kammaṃ evaṃ passatha, dānassa damassa saṃyamassa
vipākaṃ;
Dāsī ahaṃ ayyakulesu hutvā, suṇisā homi agārassa issarā”ti. -

Imaṃ gāthaṃ vadati.

Athekadivasam satthā tassā ñaṇaparipākaṃ oloketvā obhāsaṃ pharitvā sammukhe ṭhito viya attānaṃ dassetvā -

“Asātaṃ sātārūpena, piyarūpena appiyaṃ;
Dukkaṃ sukhassa rūpena, pamattaṃ ativattatī”ti. -

Imaṃ gāthamāha. Sā gāthāpariyosāne sotāpattiphale patiṭṭhitā. Sā dutiyadivase buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa dānaṃ datvā taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi. Bhagavā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparisāya dhammaṃ desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahoṣīti.

Ambavanapetavattuvuṇṇanā niṭṭhitā.

13. Akkharukkhapetavattuvuṇṇanā

800. Yaṃ dadāti na taṃ hotīti idaṃ akkhadāyakapetavattu. Tassa kā uppatti? Bhagavati sāvattiyaṃ viharante aññataro sāvattivāsī upāsako sakaṭehi bhaṇḍassa pūretvā vaṇijjāya videsaṃ gantvā tattha attano bhaṇḍaṃ vikkiṇitvā paṭibhaṇḍaṃ sakaṭesu āropetvā sāvattiṃ uddissa maggaṃ paṭipajji. Tassa maggaṃ gacchantassa aṭaviyaṃ ekassa sakaṭassa akkho bhijji. Atha aññataro puriso rukkhagahaṇatthaṃ kuṭhāripharasaṃ gāhāpetvā attano gāmato nikkhamitvā araṇṇe vicaranta taṃ ṭhānaṃ patvā taṃ upāsakaṃ akkhabhaṇṇanena domanassappattaṃ disvā “ayaṃ vāṇijo akkhabhaṇṇanena aṭaviyaṃ kilamati”ti anukampaṃ upādāya rukkhadaṇḍaṃ chinditvā daḷhaṃ akkhaṃ katvā sakaṭe yojetvā adāsi.

So aparena samayena kālaṃ katvā tasmīmyeva aṭavipadese bhummadevatā hutvā nibbatto. Attano kammaṃ paccavekkhitvā rattiyaṃ tassa upāsakassa gehaṃ gantvā gehadvāre ṭhatvā -

800. “Yaṃ dadāti na taṃ hoti, detheva dānaṃ datvā ubhayaṃ tarati;
Ubhayaṃ tena dānena gacchati, jāgaratha mā pamajjathā”ti. -

Gāthamāha. Tattha yaṃ dadāti na taṃ hotīti yaṃ deyyadhammaṃ dāyako deti, na tadeva paraloke tassa dānassa phalabhāvena hoti, atha kho aññaṃ bahuṃ iṭṭhaṃ kantaṃ phalaṃ hotiyeva. Tasmā detheva dānanti yathā tathā dānaṃ detha eva. Tattha kāraṇamāha “datvā ubhayaṃ taratī”ti, dānaṃ datvā diṭṭhadhammikampi samparāyikampi dukkhaṃ anattaṃ atikkamati. Ubhayaṃ tena dānena gacchatīti diṭṭhadhammikaṃ samparāyikañcāti ubhayampi sukhaṃ tena dānena upagacchati pāpuṇāti, attano paresaṃ hitasukhavasenāpi ayamatto yojetabbo. Jāgaratha mā pamajjathāti evaṃ ubhayānathanivāraṇaṃ ubhayahitasādhanaṃ dānaṃ sampādetuṃ jāgaratha, dānūpakaraṇāni sajjetvā tattha ca appamattā hothāti attho. Ādaradassanattaṃ cettha āmedītavasena vuttaṃ.

Vāṇijo attano kiccaṃ tīretvā paṭinivattitvā anukkamena sāvattiṃ patvā dutiyadivase satthāraṃ upasaṅkamitvā vanditvā ekamantaṃ nisinno taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi. Satthā tamatthaṃ aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparisāya dhammaṃ desesi. Sā desanā mahājanassa sātthikā ahoṣīti.

Akkharukkhapetavattuvuṇṇanā niṭṭhitā.

14. Bhogasaṃharaṇapetivattuvuṇṇanā

801. Mayaṃ bhoge saṃharimhāti idaṃ bhogasaṃharaṇapetivattu. Tassa kā uppatti? Bhagavati veḷuvane viharante rājagahe kira catasso itthiyo mānakūṭādivasena sappimadhuteladhaññādīhi vohāraṃ katvā ayoniso bhoge saṃharitvā jīvanti. Tā kāyassa bhedaṃ paraṃ maraṇā bahinagare parikhāpiṭṭhe petiyo hutvā nibbattiṃsu. Tā rattiyaṃ dukkhābhibhūtā -

801. “Mayaṃ bhoge saṃharimhā, samena visamena ca;
Te aññe paribhuñjanti, mayaṃ dukkhassa bhāginī”ti. -

Vippalapantiyo bheravena mahāsaddena viraviṃsu. Manussā taṃ sutvā bhītasitā vibhātāya rattiyaṃ buddhappamukhassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ sajjetvā satthāraṃ bhikkhusaṅghaṃ nimantetvā paṇītena khādanīyena bhojanīyena parivisitvā bhagavantaṃ bhuttāvaṃ onītapattapāṇiṃ upanīṣiditvā taṃ pavattiṃ nivedesuṃ. Bhagavā “upāsakā tena vo saddena koci antarāyo natthi, catasso pana petiyo dukkhābhībhūtā attanā dukkaṭaṃ kammaṃ kathetvā paridevanavasena vissarena viravantiyo -

“Mayaṃ bhoge saṃharimhā, samena visamena ca;
Te aññe paribhuñjanti, mayaṃ dukkhassa bhāginī”ti. -

Imaṃ gāthamāhaṃsūti avoca.

Tattha bhogeti paribhuñjitabbaṭṭhena “bhogā”ti laddhanāme vatthābharaṇādike vittūpakaraṇavisesse. Saṃharimhāti maccheramalena pariyādinnaṭṭhā kassaci kiñci adatvā sañcinimha. Samena visamena cāti ñāyena ca aññāyena ca, ñāyapattirūpakena vā aññāyena te bhoge amhehi saṃharite idāni aññe paribhuñjanti. Mayaṃ dukkhassa bhāginīti mayaṃ pana kassacipi sucaritassa akatattā duccharitassa ca katattā etarahi petayonipariyāpannassa mahato dukkhassa bhāginiyo bhavāma, mahādukkhaṃ anubhavāmāti attho.

Evaṃ bhagavā tāhi petiḥi vuttaṃ gāthaṃ vatvā tasmaṃ pavattiṃ kathetvā taṃ atthupattiṃ katvā sampattaparīsāya dhammaṃ desetvā upari saccāni pakāsesi, saccapariyosāne bahū sotāpattiphalādīni pāpuṇiṃsūti.

Bhogasaṃharaṇapetivatthuvaṇṇanā nīṭhitā.

15. Setṭhiputtapetavatthuvaṇṇanā

802-805. Saṭṭhivassasahassānīti idaṃ setṭhiputtapetavatthu. Tassa kā uppattiḥ Bhagavā sāvatthiyaṃ viharati jetavane. Tena kho pana samayena rājā pasenadi kosalo alaṅkatappaṭiyatto hatthikkhandhavaragato mahatiyā rājiddhiyā mahantena rājānubhāvena nagaraṃ anusañcaranto aññatarasmiṃ gehe uparipāsāde vātapānaṃ vivaritvā taṃ rājānubhūtiṃ olokentiṃ rūpasampattiyaṃ devaccharāpaṭibhāgaṃ ekaṃ itthiṃ disvā aditṭhapubbe ārammaṇe sahasā samuppannena kilesasamudācārena pariyuṭṭhitacitto satipi kularūpācārādiguṇavisesasampanne antepurajane sabhāvalahukassa pana duddamassa cittassa vasena tassaṃ itthiyaṃ paṭibaddhamānaso hutvā pacchāsane nisinnassa purisassa “imaṃ pāsādaṃ imaṃ itthiṃ upadhārehi”ti saññaṃ datvā rājagehaṃ pavitṭho. Aññaṃ sabbaṃ ambasakkarapetavatthumhi āgatanayeneva veditabbaṃ.

Ayaṃ pana viseso - idha puriso sūriye anattaṃgateyeva āgantvā nagaradvāre thakite attanā ānītaṃ aruṇavaṇṇamattikaṃ uppalāni ca nagaradvārakavāte laggetvā nipajjitum jetavanaṃ agamāsi. Rājā pana sirisayane vāsūpagato majjhimayāme sa-iti na-iti du-iti so-iti ca imāni cattāri akkharāni mahatā kaṇṭhena uccāritāni viya vissaravasena assosi. Tāni kira atīte kāle sāvatthivāsīhi catūhi setṭhiputtehi bhogamadamattehi yobbanakāle pāradārikakammavasena bahuṃ apuññaṃ pasavetvā aparabhāge kālaṃ katvā tasseva nagarassa samīpe lohakumbhiyaṃ

nibbattitvā paccamānehi lohakumbhiyā mukhavaṭṭiṃ patvā ekekaṃ gāthaṃ
vatthukāmehi uccāritānaṃ tāsāṃ gāthānaṃ ādiakkharāni, te paṭhamakkhameva
vatvā vedanāpattā hutvā lohakumbhiṃ otariṃsu.

Rājā pana taṃ saddaṃ sutvā bhītasito saṃviggo lomahaṭṭhajāto taṃ rattāvasesaṃ
dukkhena vītināmetvā vibhātāya rattiyā purohitaṃ pakkosāpetvā taṃ pavattiṃ
kathesi. Purohito rājānaṃ bhītasitaṃ ṇatvā lābhagiddho “uppanno kho ayaṃ
mayhaṃ brāhmaṇānañca lābhuppādanupāyo”ti cintetvā “mahārāja, mahā vatāyaṃ
upaddavo uppanno, sabbacatukkaṃ yaññaṃ yajāhi”ti āha. Rājā tassa vacanaṃ sutvā
amacce āṇāpesi “sabbacatukkayaññaṃ upakaraṇāni sajjethā”ti. Taṃ sutvā mallikā
devī rājānaṃ evamāha - “kasmā, mahārāja, brāhmaṇassa vacanaṃ sutvā
anekapāṇavadhahiṃsanakakiccaṃ kātukāmosi, nanu sabbattha appaṭihataññacāro
bhagavā pucchitabbo? Yathā ca te bhagavā byākarissati, tathā paṭipajjitabba”nti.
Rājā tassā vacanaṃ sutvā satthu santikaṃ gantvā taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi.
Bhagavā “na, mahārāja, tatonidānaṃ tuyhaṃ koci antarāyo”ti vatvā ādito paṭṭhāya
tesaṃ lohakumbhiniraye nibbattasattānaṃ pavattiṃ kathetvā tehi paccekaṃ
uccāretuṃ āraddhagāthāyo -

802. “Saṭṭhivassasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso;
Niraye paccamānānaṃ, kadā anto bhavissati.
803. “Natthi anto kuto anto, na anto paṭidissati;
Tathā hi pakataṃ pāpaṃ, tuyhaṃ mayhañca mārisā.
804. “Dujjīvitamajīvimha, ye sante na dadamhase;
Santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano.
805. “Sohaṃ nūna ito gantvā, yoniṃ laddhāna mānusiṃ;
Vadaññū sīlasampanno, kāhāmi kusalaṃ bahu”nti. -

Paripuṇṇaṃ katvā kathesi.

802. Tattha saṭṭhivassasahassānīti vassānaṃ saṭṭhisahassāni. Tasmiṃ kira
lohakumbhiniraye nibbattasatto adho ogacchanto tiṃsāya vassasahashehi
heṭṭhimatalaṃ pāpuṇāti, tato uddhaṃ uggacchantopi tiṃsāya eva vassasahashehi
mukhavaṭṭipadesaṃ pāpuṇāti, tāya saññāya so “saṭṭhivassasahassāni, paripuṇṇāni
sabbaso”ti gāthaṃ vattukāmo sa-iti vatvā adhimattavedanāppatto hutvā adhomukho
patī. Bhagavā pana taṃ rañño paripuṇṇaṃ katvā kathesi. Esa nayo sesagāthāsupi.
Tattha kadā anto bhavissatīti lohakumbhiniraye paccamānānaṃ amhākaṃ kadā nu
kho imassa dukkhassa anto pariyosānaṃ bhavissati.

803. Tathā hīti yathā tuyhaṃ mayhañca imassa dukkhassa natthi anto, na anto
paṭidissati, tathā tena pakārena pāpakaṃ kammaṃ pakataṃ tayā mayā cāti
vibhattiṃ vipariṇāmetvā vattabbaṃ.

804. Dujjīvitantī viññūhi garahitabbaṃ jīvitaṃ. Ye santeti ye mayaṃ sante vijjamāne
deyyadhamme. Na dadamhase ti na adamha. Vuttamevatthaṃ pākaṭataraṃ kātum
“santesu deyyadhammesu, dīpaṃ nākamha attano”ti vuttaṃ.

805. Sohanti so ahaṃ. Nūnāti parivitaṃ nipāto. Itoti imasmā lohakumbhinirayā. Gantvāti apagantvā. Yoniṃ laddhāna mānusiṃti manussayoniṃ manussattabhāvaṃ labhitvā. Vadaññūti pariccāgasīlo, yācakaṇaṃ vā vacanaññū. Sīlasampannoti sīlācārasampanno. Kāhāmi kusalaṃ bahunti pubbe viya pamādaṃ anāpajjitvā bahuṃ pahūtaṃ kusalaṃ puññakammaṃ karissāmi, upacinissāmīti attho.

Satthā imā gāthāyo vatvā vitthārena dhammaṃ desesi, desanāpariyosāne mattikārattuppalahārako puriso sotāpattiphale patiṭṭhahi. Rājā sañjātasamvego parapariggahe abhijjhaṃ pahāya sadārasantuṭṭho ahoṣīti.

Seṭṭhiputtapetavattuvuṇṇanā niṭṭhitā.

16. Saṭṭhikūṭapetavattuvuṇṇanā

806-814. Kiṃ nu ummattarūpovāti idaṃ satthari veḷuvane viharante aññataraṃ petaṃ ārabba vuttaṃ. Atīte kira bārāṇasinagare aññataro pīṭhasappī sālittakapayoge kusalo, tahiṃ sakkharakhipanasippe nipphattiṃ gato nagaradvāre nigrodharukkhamūle nisīditvā sakkharapahārehi hatthiassamanussarathakūṭāgāradhajapuñṇaghaṭṭādirūpāni nigrodhapattesu dasseti. Nagaradārakā attano kīḷanattāya māyakaḍḍhamāsakādīni datvā yathārucci tāni sippāni kārāpentī.

Athekadivasam bārāṇasirājā nagarato nikkhamitvā taṃ nigrodhamūlaṃ upagato nigrodhapattesu hatthirūpādivasena nānāvidharūpavibhattiyo appitā disvā manusse pucchi - “kena nu kho imesu nigrodhapattesu evaṃ nānāvidharūpavibhattiyo katā”ti? Manussā taṃ pīṭhasappiṃ dassesum “deva, iminā katā”ti. Rājā taṃ pakkosāpetvā evamāha - “sakkā nu kho, bhaṇe, mayā dassitassa ekassa purisassa kathentassa ajānantasseva kucchiyaṃ ajalaṇḍikāhi pūretu”nti? “Sakkā, devā”ti. Rājā taṃ attano rājabhavanaṃ netvā bahubhāṇike purohite nibbinnarūpo purohitaṃ pakkosāpetvā tena saha vivitte okāse sāṇipākāraparikkhitte nisīditvā mantayamāno pīṭhasappiṃ pakkosāpesi. Pīṭhasappī nālimattā ajalaṇḍikā ādāyāgantvā rañño ākāraṃ ṇatvā purohitābhimukho nisinno tena mukhe vivaṇṇe sāṇipākāravivarena ekekaṃ ajalaṇḍikaṃ tassa galamūle patiṭṭhāpesi. So lajjāya uggilituṃ asakkonto sabbā ajjhohari. Atha naṃ rājā ajalaṇḍikāhi pūritodaraṃ vissajji - “gaccha, brāhmaṇa, laddhaṃ tayā bahubhāṇitāya phalaṃ, maddanaphalapiyaṅgutacādīhi abhisankhataṃ pānaṃ pivitvā ucchaḍḍehi, evaṃ te sotthi bhavissatī”ti. Tassa ca pīṭhasappissa tena kammena attamano hutvā cuddasa gāme adāsī. So gāme labhitvā attānaṃ sukhento piṇento pariṇāmanāpi sukhento piṇento samaṇabrāhmaṇādīnaṃ yathārahaṃ kiñci dento diṭṭhadhammikaṃ samparāyikañca atthaṃ ahāpento sukheneva jīvati, attano santikaṃ upagatānaṃ sippaṃ sikkhantānaṃ bhattavetaṇaṃ deti.

Atheko puriso tassa santikaṃ upagantvā evamāha - “sādhu, ācariya, mampi etaṃ sippaṃ sikkhāpehi, mayhaṃ pana alaṃ bhattavetaṇe”ti. So taṃ purisaṃ taṃ sippaṃ sikkhāpesi. So sikkhitasippo sippaṃ vīmaṃsitukāmo gantvā gaṅgātīre nisinnassa sunettassa nāma paccekabuddhassa sakkharābhigāhena sīsaṃ bhindi. Paccekabuddho tattheva gaṅgātīre parinibbāyi. Manussā taṃ pavattiṃ sutvā taṃ purisaṃ tattheva leḍḍudaṇḍādīhi paharivā jīvitaṃ voropesum. So kālakato avīcimahāniraye nibbattitvā bahūni vassasahassāni niraye paccitvā tasseva kammaṃ vipākāvasesena imasmiṃ buddhuppāde rājagahanagaraṃ avidūre peto hutvā nibbatti. Tassa kammaṃ sarikkhakena vipākena bhavitabbanti

kammavegukkhattāni pubbaṇhasamayaṃ majjhanhikasamayaṃ sāyanhasamayañca saṭṭhi ayokūṭasahassāni matthake nipatanti. So chinnabhinnasīso adhimattavedanāppatto bhūmiyaṃ nipatati, ayokūṭesu pana apagatamattesu paṭipākatikasiro tiṭṭhati.

Athekadivasam āyasmā mahāmoggallāno gijjhakūṭapabbatā otaranto taṃ disvā -

806. “Kiṃ nu ummattarūpova, migo bhantova dhāvasi;
Nissamsayaṃ pāpakammanto, kiṃ nu saddāyase tuva”nti. -

Imāya gāthāya paṭipucchi. Tattha ummattarūpovāti ummattakasabhāvo viya ummādapatto viya. Migo bhantova dhāvasīti bhantamigo viya ito cito ca dhāvasi. So hi tesu ayokūṭesu nipatantesu parittāṇaṃ apassanto “na siyā nu kho evaṃ pahāro”ti itopi ettopi palāyati. Te pana kammavegukkhattā yattha katthaci ṭhitassa matthakeyeva nipatanti. Kiṃ nu saddāyase tuvanti kiṃ nu kho tuvaṃ saddaṃ karosi, ativiya vissaraṃ karonto vicarasi.

Taṃ sutvā peto -

807. “Ahaṃ bhadante petomhi, duggato yamalokiko;
Pāpakammaṃ karitvāna, petalokaṃ ito gato.

808. “Saṭṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso;
Sīse mayhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthaka”nti. -

Dvīhi gāthāhi paṭivacanaṃ adāsi. Tattha saṭṭhi kūṭasahassānīti saṭṭhimattāni ayokūṭasahassāni. Paripuṇṇānīti anūnāni. Sabbasoti sabbabhāgato. Tassa kira saṭṭhiyā ayokūṭasahassānaṃ patanappahonakaṃ mahantaṃ pabbatakūṭappamaṇaṃ sīsaṃ nibbatti. Taṃ tassa vālaggakoṭinitudanamattampi ṭhānaṃ asesetvā tāni kūtāni patantāni matthakaṃ bhindanti, tena so aṭṭassaraṃ karoti. Tena vuttaṃ “sabbaso sīse mayhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthaka”nti.

Atha naṃ thero katakammaṃ pucchanto -

809. “Kiṃ nu kāyena vācāya, manasā dukkaṭaṃ kataṃ;
Kissa kammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchasi.

810. “Saṭṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso;
Sīse tuyhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthaka”nti. -

Dve gāthā abhāsi.

Tassa peto attanā katakammaṃ ācikkhanto -

811. “Athaddasāsiṃ sambuddhaṃ, sunettaṃ bhāvitindriyaṃ;
Nisinnaṃ rukkhamaṇasmiṃ, jhāyantaṃ akutobhayaṃ.

812. “Sālittakappahārena, bhindissaṃ tassa matthakaṃ;
Tassakammavipākena, idaṃ dukkhaṃ nigacchisaṃ.

813. “Saṭṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso;
Sīse mayhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthaka”nti. -

Tisso gāthāyo abhāsi.

811. Tattha sambuddhanti paccekasambuddhaṃ. Sunettanti evaṃnāmakam.
Bhāvitindriyanti ariyamaggabhāvanāya bhāvitasaddhādiindriyam.

812-813. Sālittakappahārenāti sālittakam vuccati dhanukena, aṅgulīhi eva vā
sakkharakhipanapayogo. Tathā hi sakkharāya pahārenāti vā pāṭho. Bhindissanti
bhindiṃ.

Taṃ sutvā thero “attano katakammānurūpameva idāni purāṇakammassa idaṃ
phalaṃ paṭilabhatī”ti dassento -

814. “Dhammena te kāpurisa;
Satṭhi kūṭasahassāni, paripuṇṇāni sabbaso;
Sīse tuyhaṃ nipatanti, te bhindanti ca matthaka”nti. -

Osānagāthamāha. Tattha dhammenāti anurūpakāraṇena. Teti tava, tasmīṃ
paccekabuddhe aparajjhantena tayā katassa pāpakammassa anucchavikamevetam
phalaṃ tuyhaṃ upanītam. Tasmā kenaci devena vā mārena vā brahmunā vā api
sammāsambuddhenapi appaṭibāhanīyametanti dasseti.

Evañca pana vatvā tato nagare piṇḍāya caritvā katabhattakicco sāyanhasamaye
satthāraṃ upasaṅkamitvā taṃ pavattiṃ bhagavato ārocesi. Bhagavā tamatthaṃ
aṭṭhuppattiṃ katvā sampattaparīsāya dhammaṃ desento paccekabuddhānaṃ
guṇānubhāvaṃ kammānañca avañjhataṃ pakāsesi, mahājano saṃvegajāto hutvā
pāpaṃ pahāya dānādīpuṇṇanirato ahoṣīti.

Satṭhikūṭapetavatthuvaṇṇanā niṭṭhitā.

Iti khuddaka-aṭṭhakathāya petavatthusmiṃ

Soḷasavatthupaṭimaṇḍitassa

Catutthassa mahāvaggassa atthasaṃvaṇṇanā niṭṭhitā.

Nigamanakathā

Ettāvatā ca -

Ye te petesu nibbattā, sattā dukkaṭakārino;
Yehi kammehi tesam taṃ, pāpakam kaṭukapphalaṃ.

Paccakkhato vibhāventī, pucchāvissajjanehi ca;
Yā desanāniyāmena, satam saṃvegavaḍḍhanī.

Yaṃ kathāvatthukusalā, supariññātavatthukā;
Petavatthūti nāmena, saṅgāyiṃsu mahesayo.

Tassa atthaṃ pakāsetum, porāṇaṭṭhakathānayaṃ;
Nissāya yā samāradhā, atthasaṃvaṇṇanā mayā.

Yā tattha paramatthānaṃ, tattha tattha yathārahaṃ;
Pakāsanā paramattha-dīpanī nāma nāmato.

Sampattā pariniṭṭhānaṃ, anākulavinicchayā;
Sā pannarasamattāya, pāḷiyā bhāṇavārato.

Iti taṃ saṅkharontena, yaṃ taṃ adhigataṃ mayā;
Puññaṃ tassānubhāvena, lokanāthassa sāsanaṃ.

Ogāhetvā visuddhāya, sīlādipaṭṭipattiyā;
Sabbepi dehino hontu, vimuttirasabhāgino.

Ciraṃ tiṭṭhatu lokasmiṃ, sammāsambuddhasāsanaṃ;
Tasmiṃ sagāravā niccaṃ, hontu sabbepi pāṇino.

Sammā vassatu kālena, devopi jagatīpati;
Saddhammanirato lokaṃ, dhammeneva pasāsatūti.

Iti badaratitthavihāravāsīnā munivarayatinā

Bhadantena ācariyadhammapālena katā petavatthuatthasaṃvaṇṇanā niṭṭhitā.

Petavatthu-aṭṭhakathā samattā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 5. Η συλλογή των μικρών κειμένων. 07. Σχόλια για το βιβλίο των ιστοριών για φαντάσματα. 4. Το μεγάλο κεφάλαιο έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org